

QUINTULLA D'IN BURATIN CH'US CIAMOVA PINOETS.....	1
1. U jera na voetta .....	1
2. Ant'is mumaint che li i piccu a ra poerta. ....	3
3. Ra cà d'Giushpin r'era na shtantsiatta ch'a piova liix da'n sutishcora. ....	5
4. Qual diauleri d'Pinoets u tocca a cure pr'i camp, sautanda mirat, bishc e arianèlle me'n cravun brivò dai caciaw. ....	6
5. U cmentsipiova a gni shchiir e Pinoets, ch'un'aiva ancù mangiò, us sentiva na fom da luuv. ....	8
6. L'era na saira d'invèrn britta britta. ....	9
7. Pinoets un s'era nait acoertch che i soei pei i s'eru shfirwajoi. ....	10
8. Ir buratin, ara ch'u s'è lvò ra fom, us lamàinta ch'u voe n'pora d'pei noev'. ....	12
9. Doep ch'l'à xmis id fiuchè, Pinoets u cioppa ra shtrò pr'andè a ra shcoera. ....	13
10. Pinoets u riva dau teatrin che ra cumeddia r'è dzà cmentsipioja .	14
11. Mangiafoe u bitova paw, a cu sa borba naira anoerme, ma poei un'è ch'u fissa sci catiiv. ....	15
12. An sulidman Mangiafoe ul manda a ciamè e u voe savajje chi ch'l'è soe pore. ....	16
13. A foertsa d'caminè i rivu, shtanc me dir béshtie, da n'ushtaria. ...	17
14. Che brit èsse fioei: titch it broggiu, it dixu ra sua, is craddzu d'esse toe pore o u toe mashtr. ....	19
15. Ir buratin un nan paiva pi ma, giranda i oedx, u shcioir an tra mèdz ar piante na casatta bianca me ra fioecca. ....	20
16. Armoi Pinoets, a foertsa d'pàinde da ra rù apais' pr'ir coel, u pariva pi moert che viiv. ....	21
17. Sciurtii i méddic, ra Fatinhna a và a tuchè Pinoets ansu tsiff e a s'acoerdz ch'l'à na freev da cavol. ....	22
18. Per ch'us alvàiissa r'vittsi, a l'à lasciò xbotte tant ch'un s'è bitò piandze. ....	24
19. Ir buratin u và fè n'giir per fè passè u taimp e, doep a'n poe, us anhnandia turna vèrs ar Camp di Miroccu. ....	25
20. Me ch'l'era cuntaint Pinoets, d'sentì-se libbr. ....	27
21. Là 'n giir un'jera manc na cà da fè-se sainte, per ra shtrò un passova nin, e l'era dzà 'ndò dzi u sù. ....	28
22. L'era dzà dù ure ch'u runfova; vèrs a medzanoetch, i l'ixviggiu dir vuux ch'i vennu da'ntl'èra. ....	29
23. Pinoets u riva d'cursa finhn'ar prò ndà ch'a shtova ra Fatinhna ...	30
24. Pinoets l'è ndò 'nan a nuwanda titta ra noetch, an tra mèdz ai lamp e ra tampèshta. ....	32
25. Da dzà ch'u r'aiva shquatoja, ra Fatinhna aj diix qual ch'uj venn. ....	33
26. Ra matinò doep Pinoets u và a ra shcoera e, quande ch'i vaggiu antrè s'buratin, i fioei is béttu titch a rie. ....	34
27. Tanta cursa per gnente: ir Pash-can un'jera naita, scilà 'n giir. ....	36
28. Alidoeru, a foertsa d'curije aproew, u l'aiva toesht ciapò. ....	37

29. L'era dzà li prunt a mulèle antra pélla bujàinta quande n'groes can ch'l'aiva senti l'audù d'cuxinhna u àintra 'ntra tanhna. ....	39
30. U paiva ndè a nvitè chi ch'u 'wraiva, a pot ch'u gniss'a cà primma d'noetch. ....	40
31. Ir coor l'è rivò ch'un s'è manc senti, avanda ir roewwe fascioje a cun di shtratsun. Il tirovu dudz cubbie d'osu, titch a cun di gamboi d'gumma ar tsampe per naita fè fracos. ....	41
32. A gratandse ra tèshta, u s'era acoertch che r'jurigge ij eru cherscie d'in porm!.....	42
33. Sentind'a bramè sci bagn, u riva l'Umat dir coor, ch'uj fà i soei cumplimaint e uj maina 'n piottsa. ....	43
34. Passoi traj quor'd'ura u fà si ra coerda ma, ar poesht d'l'osu moert xniò, u venn a foera n'buratin bèl a viiv. ....	44
35. A manaman ch'us auxinhna shquartsanda antl'èwa ch'u jera 'n fund a ra pantsa, u capish che ra liix a gniva da na candaira. ....	46
36. Na voetta rivoi au scitch, che 'ntant l'era gni l'orba, is dan n'ugiò 'n giir per capi bagn ndà ch'i sun finii. ....	47

QUINTULLA D'IN BURATIN  
CH'US CIAMOVA PINOETS



(pioja pœcprès dau libbr  
itaglian id Pinöcchiu)

*(liberamente tratto da  
"Le Avventure di Pinocchio -  
storia di un burattino"*

*di Collodi)*

a cura di G.P. Macciò

[www.Bandita.it](http://www.Bandita.it)



## QUINTULLA D'IN BURATIN CH'US CIAMOVA PINOETS

( pioja pœcprès dau libbr itaglian id Pinöcchiu )

### 1. U jera na voetta ...

... in rè, ... na principèssa - u gniraiva da di a quai ch'i léddzu.

Nà! Iv saj xbalioi. U jera na voetta n'toec id lagn, proeppi d'quai che d'invèrn us bétta antra shtiva o antir camin da dèje foe pr'ishcaudè ra cà. An soe nait me ch'a fissa, ma n'bèl di s'toec id lagn l'è finì antra buteja d'in vèdx arsjin ch'us ciamova Tunin Banchè, ma titch ii divu u Sciù Cirexa per via ch'l'aiva sàimpr ra puncia du noos' russa me na cirexa nittsa.

U Sciù Cirexa, quande ch'u vag s'toec id lagn, us fria r'man da tant ch'l'è cuntaint e u birboetta:

- S'lagn l'è rivò gishta 'n taimp, a joe da fè na gamba a'n taurin.

E, antra màintr ch'u diix paradx, u pia n'piuroet bèl anwits pr'alvèje ra shcoertsia e fèle pì stì ma, quande ch'u fà per dèje ra primma piurò, u rèshta a cur brots ant'l'oiri pirchè l'à senti na vuxinhna ch'a diva:

- Picme naita scì foert!

Fighirève n'poe me ch'u jè rishtò s'broov vèdx du Sciù Cirexa. Us baica 'n giir per vagghe da ndà ch'a gniva sa vuux e un vag manch'in; u baica sutt'ar banc e 'ndraint'a l'armori e un troewwa nin; u droeb ra poerta dra buteja per vagghe ansra shtrò, ma un' jè manc in'ânma. Sa ch'l'è shtò dunca?

A joe capì - u diix a riinda e gratandse ra pricca - us vag ch'am ra sun sugnoja sa vuux. Andumma anan a cuu lavù.

U branca turna r'piuroet e u cmàintsa a capitsè u toec.

- Ajja, it m'oi fò mò! - a broggia turna quara vuxinhna.

Shtavoetta u Sciù Cirexa u jè rishtò, a cui oedx foera dra tèshta dra paw, ra bucca d'èrta e ra làingua ch'a pendiva me quara d'in can. Apaina ch'u s'arpia n'shtiminin, a cu ra vuux ch'a trèmma, us bétta a chechedzè:

- Ma, ma, ma da ndà ch'r'è sciurtia sa vuxinhna ch'a diva "ajja"? Sciucui 'n giir an vag d'ânma viva. Un sarà mia s'tsap ch'l'è amparò a piandze me n'fancioet?! An'ji poes naita craddze. Qual qui l'è n'toec id lagna da brixè me i ootr, che s'it'él bétti antir foe it ji foi bujje na pignotta d'faxoei. O se dunca, ... ch'uj sajja quaicadin shcuus' andràintie? Pédz per chil ! Ara 'l bét a poesht mì!

E u branca a cun titt'e due r'man s'poevr toec id lagn e us bétta a pichèle sàintsa pietò a cuntra r'miroje dra shtantsia. Poes u shtà a dir sainte s'u jè coecca vuux ch'as lamàinta. U shpétta na minita, due, tsinqw, deex ... ma un suced gnente.

- A joe capì - u diix tsircanda d'rie e a cur man antra pricca - us vag che sa vuux am ra sun anmaginoja. Andumma anan!

E, datu ch'u jè gnì na paw oerba, u proewwa a cantè per fè-se n'poe curoggi. Bitanda da port ir piuroet, u pia 'n man ir piunat, u tocca a piunè sì e dzì e calì ch'u saint turna ra vuux ch'a rij e a diix:

- Piantra, it im foi ir gatij ansra pantsa!

Shtavoetta u Sciù Cirexa, mishchin, u jè rishtò bresò me s'u fissa shtò tucò dau lamp. Quand l'à d'èrt turna i oedx u s'è truwò anstò an tèra. Un'aiva manc pì fighira d'crishtian e ra puncia du soe noos' - da russa ch'r'era - d'ra paw r'era finhna dventoja bloe.

## 2. Ant'is mumaint che li i piccu a ra poerta.

Ant'is mumaint che li i piccu a ra poerta.

- Agnì pira - u diix l'arsjin saints'avajje ra foertsa d'ishtè si an pé.

U àintra antra buteja in vèdx tit ixgaginò ch'us ciamova Giushpin ma i fioei dir país', quand i 'wraivu fèle anrabiè, ii divu Pulentin per via dra soe pricca giona me ra pulenta. Chil uj pativa. Woja a ciamèle Pulentin. U dventova na béshtia e un'jera pì nin bun a tnile.

- Bundì, Tunin - u diix. - Sa ch'ij faj an tèra paradx?

- A mushtr a parlè ar firmiè.

- Ma che broov!

- Chi ch'l'è ch'u v'à purtò sciuquì?

- Ir gambe! ... L'è ch'a sun gnì da vui per dmandève n'piaxaj.

- Va bagn, sentumma - u rishpund l'arsjin shtanda si ansir xnugge.

- Shtamatin u m'è gnì n'ideja. A joe pensò d'fème n'bèl buratin d'lagn, ma n'buratin shpeciool, ch'u soppa balè, bati-se a cu ra sciòbula e fè i saut murtool. A cun chil a voej girè pr'ir mund e wagnème da mangè e da baive. Sa ch'uv nan poor?

- Broov, Pulentin! - a broggia quara vuxinhna ch'uns paiva capi da ndà ch'a gnissa.

A sentindse ciamè Pulentin, Giushpin d'ra robbia u venn rus me n'pivrun e u diix a l'arsjin:

- Pirchè ch'im pii an giir?

- Av pij an giir?

- I m'aj ditch Pulentin.

- An sun naita shtò mè.

- Per foertsa ch'i saj shtò vui.

- Nà!

- Scì!

- Nà!

- Scì!

E, a shcaudandse sàimpr pì tant, dar paroelle i possu ai fotch e, piandse pr'ir coel, i s'ixgrafignu, is moerdu e is dognu.

Finì d'pichè-se, Tunin us troewwa 'n man ra pricca giona d'Giushpin, e qual'ootr u s'acoerdz d'avajje an bucca ra pricca grixa dl'arsjin.

- Dème 'ndré ra me pricca! - u broggia Tunin.

- E vui dème ra mia e a fumma poox.

I dui vèdx i s'ishcambiu ir soe pricche, is dan ra man e i dziru d'rishtè amiix per sàimpr.

- E dunca, Giushpin - u diix l'arsjin per fè vagghe ch'u n'è pì anèc - qual ch'l'era r'piaxaj ch'i 'wraivi da mè?

- A 'wraiva n'poe d'lagn da fè r'mé buratin. I m'él daj?

Ir Banchè, tit cuntaint, u v'è piè qual toec ch'u jaiva fò truwè tanta paw ma, quand u shtà per cunssgnèle a l'amiix, u toec u dà n'shcrulun ch'uj'ishcoppa d'an man e u v'è a xbotte antir cavigge d'Giushpin.

- Che gorbi ch'i jàj a 'rgalè ra roeba! I m'aj fò gnì tsoep.

- Av dziir ch'an sun naita shtò mè!

- E ch'è ch'è shtò dunca?

- L'è titta culpa d'is lagn che quì.

- Al soe ch'è shtò u lagn, ma i saj vui ch'im l'aj trò antir gambe.

- Ma mè an l'oe naita tirò.

- Buxord!

- Ufendime naita, ch'av ciom Pulentin, saj!

- Osu!

- Pulentin!

A sentindse turna ciamè Pulentin, qual li un'jà pì visht, u s'ixlantsa adoes a l'arsjin, e dzi boette da oerb.

Finì d'batì-se, Tunin us troewwa d' xgrafgnaire an pì ansu noos' e Tunin dui butun an menu ansir curpat. Acscì, avanda fò potta, is dan ra man e i dziru d'rishtè amiix per saimpr.

Giushpin us pia u soe lagn e, dinda grottsie a Tunin, tsupianda us nan v'è a cà sua.

### **3. Ra cà d'Giushpin r'era na shtantsiatta ch'a piova liix da'n sutishcora.**

Ra cà d'Giushpin r'era na shtantsiatta ch'a piova liix da'n sutishcora. Id moebbl u jera suul na careja, in létch e n'taurin. Ansir mirò d'adnan u s'avghiva n'camin a cur foe avishc, ... ma r'foe l'era dissegnò, e anche ra pignotta ch'aj bujiva 'ntsimma mandanda foera na niwra d'fim, r'era n'bèl dissagn.

Apaina rivò cà, Giushpin u pia i atrèts e us bétta a fabbrichè u soe buratin. Uj fà ra tèshta, i cavaj, i oedx, ... e u s'acoerdz che i oedx il baicu. Poesi u s'acoerdz che u noos' ch'll'è apaina fò us bétta a crasse; uj mucca ra puncia, ma pì ch'ul tojja e pì ch'u dvàinta lung. Poesi ra bucca: a n'è manc ancù finia ch'a cmàintsa a rie, a pièle an giir, e a trè foera ra làingua.

Giushpin u fà mushtra d'naita e u cuntinnwa a fè ir coel, ir shpolle, u shtoemmi e r'brottse. Apaina ch'll'è finì r'man, us saint a purtè via ra pricca:

- Dommra 'ndré sibit !

Ma r'buratin us ra bétta ansra tèshta, rishtandje a sutta shquoxi sufucò. Giushpin us sciwwa na lòcrima e uj venn da di:

- Pinoets!, mé coor fioe. An t'aiva manc ancù bitò n'noem, an t'oe manc ancù finì e ti dzà it manchi d'rishpèt a toe pore?!

U rishtova da fè ir gambe e i pei. Taimp id finì, e Giushpin us saint a rivè n'cauts ansra foccia.

- U m'ishtà bagn! A jaiva da pensèje primma, ara armoi l'è troep tordi.

U pia r'buratin e ul bétta an pé an tèra per mushtrèje a caminè. An quotr e quotr'oet l'è bun a caminè da chil, u cuur per ra shtantsia e poei u possa ra poerta e u shcoppa.

Giushpin uj cuur aproew, ma Pinoets u vè pì lèsht e u fà di saut me na leevr.

- Ciapèle! Ciapèle! - u bragiova l'oem. Ma ra giaint is bitovu a rie.

A ra fin u riva n'carabigné che, sentinda tit is burdèl e pensanda ch'u fissa n'cavol shcapò ar padrun, us pianta a cur gambe lorghe an mèdz a ra shtrò deciis' a firmèle.

Pinoets u pensova d'passèje fra mèdz ar gambe, ma r'carabigné ul cioppa fòcile pr'u noos' (lung ch'u ssmiöva fò apoeshta) e ul cunsagna au soe padrun.

- Venn a cà, ch'a fumma i cùint!- Ma Pinoets us giocca bèl a lung an tèra e un voe nait andè.

- Poevr buratin!- a diix ra giaint - Qual'oem l'è bun a tajèle an tanci tuchin s'ij li lossciu!

I àn fò tant e i n'àn ditch tante che r'carabigné l'è lasciò libbr Pinoets e l'è purtò an perxun, ch'un saiva pì sa di, soe pore.

### **4. Qual diauleri d'Pinoets u tocca a cure pr'i camp, sautanda mirat, bishc e arianéle me'n cravun brivò dai caciaw.**

Qual diauleri d'Pinoets u tocca a cure pr'i camp, sautanda mirat, bishc e arianéle me'n cravun brivò dai caciaw.

Quande ch'u riva adnan a ra cà u troewwa ra poerta rumboja. U ra shpuncia, u àintra e u dà r'frugiat. Poesi u s'ansètta 'n tèra tit cuntaint. Ma a dira poec', pirchè antra shtantsia u jè quaicadin ch'u fà:

- Cri cri ...

- Chì ch'u jè ch'u ciomma? - us idmanda Pinoets pin id paw.

- A sun mi!

Pinoets us gira e u vag in groes gril ch'us rampigna adoxi si pr'ir mirò.

- E ti chì ch'it ei? - uj fà.

- Im ciommu Gril Parlant e a shtog ant'issa shtantsia da pi d'tsent'ogn.

- Da ancoei peroe quara quì r'è cà mia - uj rishpund ir buratin - e it devi fème r'piaxaj d'andètne.

- Am nan vog, ma primma u'mbsoe ch'at digga ra vritò pi groessa: woja ai fioei ch'i rishpundu a soe

pore e soe more e ch'i shcoppu da cà.

- Canta pira qual ch'it voei, Gril, tant mì adman am nan vog, sedunca a fots ra fin ch'i fan titch i

fioei: im mandu a ra shcoera e um tucca shtidiè. Mì an n'oe proeppi naita quajja, u m'è pì coor cure aproew ar firfolle, muntè ansir piante e purtè via i shcardzlin da'nti nii.

- Moi gnurant ch'it ei! A fanda paradx, da grand it pijran titch an giir. S'unt ghishta nait andè a ra shcoera, armenu ampورا n'mishté, tant da wagnète da vive.

- T'voei ch'at'él digga? - uj fà Pinoets.- Tra titch i mishtei ch'u jè, uj n'è jìn suul ch'um vā bagn: qual id mangè, baive, durmì, admurème e fè r'plandrùn da ra matinò a ra saira!

- Quai ch'i fan paradx i finissciu a l'ushpiò o an perxun. Poevr Pinoets, it'im foi proeppi paina.

- E pirchè ch'at fots paina?

- Pirchè ch'it ei in buratin e, shpecialmaint, it oi ra tèshta d'lagn.

A sentinda sa paroella, Pinoets u s'anrabià, u branca n'marté e ul tira a cuntra 'r Gril. Foesscia un pensova manc id ciapèle, ma per dixgrottsia ul pia proeppi ansra tèshta. Ir Gril, mishchin, l'à avì ancù r'fioj per fè "crì crì" e poei l'è rishtò lì, sciacò 'ndà ch'l'era.

## **5. U cmentsipiova a gnì shchiir e Pinoets, ch'un'aiva ancù mangiò, us sentiva na fom da luuv.**

U cmentsipiova a gnì shchiir e Pinoets, ch'un'aiva ancù mangiò, us sentiva na fom da luuv. L'è 'ndò d'cursa vèrs ar camin pr'alvè r'cwèrci a ra pignotta e baichèje 'ndràinta, ma ra pignotta an'era ootr che n'dissagn ansir mirò.

Ir poevr buratin us bétta a ravatè an titch i tirat e i cantun per tsérche n'poe d'pan sac, o d'pulentà, o sacsajja da mashtiè, ma un troewwa manc na ssmàintsà. U bajoshtra, u shpiwwa e us saint a xmagè ra pantsa.

Piandzinda u pàinsa:

- Ir Gril l'aiva raxun. S'an'ishcapova nait d'an cà e an fova nait giashtmé mé pore, ara an saraiva naita quì bèl a suul. Che brit mò ch'l'è moi l'aptit!

Alura u vag n'afori ariund antsimm'an midx d'armainta. L'è in'oev' id galinhna. Ul pia an man e ul boxa, da tant ch'l'è cuntaint.

- E ara me ch'at coex'? - u painsa.- A purraiva fè na fritò.

U poessa na pélla antsimm'an poe d'broxa avishca, e uj bétta n'poe d'èwa an cambi dl'oeri o dir bitir, ch'uj nin'era naita. Quande ch'a fridz u rump l'oev' ma, ar poesht du rus e dir bianc, u venn foera n'pulin tit cuntaint ch'u fà n'inchin e u diix:

- Ma grottsie! It m'oi shcansò ra fatiga d'rumpe ra shcoertsia. At saliit!

U droeb irj'ore, u pia ra fnèshtra e u xoera via. Pinoets u rèshta lì a cun l'oev' rut an man. U bot i pei e us bétta turna a piandze:

- Me ch'l'aiva raxun ir Gril! S'a fissa shtò broov ...

Ra pantsa aj bujiva saimpr pì foert. Acscì l'è sciurti d'an cà pr'andè ar pais' auxin, shperanda che là ij fàissu ra limcœxina d'in toec id pan.

## 6. L'era na saira d'invèrn britta britta.

L'era na saira d'invèrn britta britta. U trunova e lampedzova me se u tsé l'avàissa da piè foe, e n'airits fradx u shcrulova titte r'piante dra campogna, ch'i shcruscivu. Pinoets l'aiva paw, ma l'aiva na fom pi foerta che ra paw, dunca l'è parti paradx, ma andanda d'cursa.

L'à truwò r'pais' tit ixmoert, a cur buteje, ir poerte e r'fnèshtre titte saroje. Pr'ishtrò, manc in can. U pariva ch'u fissa r'pais' di moert!

Pinoets, piò da ra dishperatsiun, u sunhna ar campanin d'na cà.

- Quaicadin us farà vagghe! - u pàinsa.

Difotti us ishpoerdz da ra fnèshtra n'vèdx a cur bertin da noetch an tèshta ch'u broggia:

- Sa ch'i auraj, scì tordi?

- S'i paj dème n'tuchin id pan, per piaxai.

- Shpétme ch'a venn sibìt! - u rishpund l'oem pensanda d'avajje da fè a cun jinhna d'qual lingere che d'noetch is admuru a sunè i campanin dir cà per fè dishpèt a ra giaint ch'i doermu. Doep a n'poe ra fnèshtra as droeb turna e ra vuux a fà:

- Venn a sutta, e prunta r'capé!

Pinoets us ishquotta ra tèshta e, antra maintr ch'u fà per ciapè qual ch'u gnirà dzì, us saint a bagnè tit da ra tèshta ai pei.

Acscì us nan turna a cà shcuur me n'pulin, shtanc moert e pin id fom pi che primma. U s'ansètta e u rumba i pei bagnoi tacò a ra shtiva ch'u jera ra broxa avishca 'ndranta.

U finish per durmi-se e i pei - ch'i eru d'lagn - i piu foe e bèl a pian i brixu e i dvàintu tsannr.

U cuntinnwa a durmì e runfè me se i pei i fissu d'in'ootr. Quande ch'l'è toesht dì us ixviggia pirchè i àn picò a ra poerta.

- Chì ch'l'è? - u dmanda, bajashtranda e fr'iandse i oedx.

- A sun mì! - a rishpund na vuux: l'era Giushpin.

## 7. Pinoets un s'era nait acoertch che i soei pei i s'eru shfirwajoi.

Pinoets un s'era nait acoertch che i soei pei i s'eru shfirwajoi. Apàina ch'u saint ra vuux id soe pore u shtà sì pr'andèje a drubi ma, doep dui o traj posh, u codz bèl a lung an tèra.

- Droebme! - u bragiova Giushpin da'nsra shtrò.

- Pâ, an poes naita! - u rishpund ir buratin piandzinda e rabatandse an tèra.

- Cmèra ch'int poei naita?

- I m'àn mangiò i pei.

- E chì ch'ut jà mangioi?

- Ir got - u diix Pinoets baicanda r'got ch'us admurova li'wxin.

- Dreob sa poerta, crishte!

- An poes pi shtè 'n pé. Poevr-a-mì, um tucrà caminè an xnugiun per fin ch'a shcamp.

Per fèra finìa, Giushpin us rampigna sì dar mirò e u àintra 'n cà da ra fnèshtra.

Sibìt u 'wraiva dì e u 'wraiva fè, ma poei quande ch'u vag soe fioe giacò an tèra e sàintsa pei an da bun, uj fà mò prù.

Ul pia 'n brots, ul boxa, uj fà r'carattse e - a cur lòcrime dzi dai oedx - uj diix:

- Me ch'r'è 'ndoja ch'it t'ei brixò i pei?

Acscì uj quinta titta ra shtoerria: ir gril, ir pulin, qual ch'u jà trò l'èwa 'nsra tèshta, ecéttera. Da tit s'angavign id dishcuurs, Giushpin uj capish na coessa sula: che Pinoets l'aiva na fom da muri.

Us ranca da'ntra shtocca traj paire e uj'oeffr a Pinoets. Ma chil uj rishpund:

- S'it voei ch'aj mangia, mündimie. Ra fritta a cu ra shcoertsia an ra poes vagghe.

A Giushpin uj poor ishtranu, uj diix ch'u mbsoe ésse d'bucca bunhna, savajje mangè de tit, pirchè uns sà moi sa ch'ut poe sucedde antra vitta, ma poei u trà foera ra purinhna, u munda r'paire e u poessa ir shcoertsie ansu taurin.

Pinoets u mangia ir prim paj e u fà per trè via l'arxiun.  
Giushpin uj tenn ir brots e uj diix:

- Tirle naita via, u poe gnì bagn tit, antis mund quì.
  - Ma mì l'arxiun anj'apains manc a mangèle, um fà shchinfi.
- U mangia titte trajje ir paire, e i arxiun - an cambi d'trèje da ra fnèshtra - uj miggia ansèm ar shcoertsie. U bajoshtra e poei us bétta a piandze:
- A joe 'ncù fom!
  - Ma mì an'joe pì gnente da dète - uj fà Giushpin.
  - Gnente franc?
  - U jè suul s'ishcoertsie e sh'arxiun id paj.
  - Patsiàintsa! ... S'un'jè d'ootr, am mandxroe na shcoertsia.
- U cmàintsa a mashtiè e, bèl a pian, u bétta dzi ir shcoertsie e, doep a isse, u fà foera i arxiun ascì. Quande ch'l'à curò tit, u bot ir man e u diix:
- Ara scì ch'a shtog bagn!
- E Giushpin:
- It vagghi ch'a jaiva raxun, uns sà moi me ch'a vè a fini: ésse mush un vè nait bagn!

## **8. Ir buratin, ara ch'u s'è lvò ra fom, us lamàinta ch'u voe n'pora d'pei noev'.**

Ir buratin, ara ch'u s'è lvò ra fom, us lamàinta ch'u voe n'pora d'pei noev'. Giushpin, per cashtiig, ul losscia ch'u piandza na mèddza giurnò. Poei uj diix:

- E pirchè ch'a duvraiva fète turna i pei? Per vagghe magora ch'it'ishcoppi n'otra voetta d'an cà?!
  - At prumat ch'andand'anan a faroe r'broov.
- Giushpin, anche s'u fova ra foccia shchira, us sagrinova d'vagghe soe fioe paradx e - sàintsa di gnente - u pia dui tuchin d'lagn e i soei fèer da lavù, u fà dui bèl pilin e uj tocca ar gambe d'Pinoets, ch'l'era andò a durmì.
- Apaina ch'u s'acoerdz d'avajje turna i pei, ir buratin u sauta sù tit cuntaint e u diix:

- Che pore broov ch'a joe! Per ricunusciàintsa, ara a voej andè a ra shcoera... Ma, pr'andè a ra shcoera, um ji vè u shcussò.

Giushpin, ch'u n'è manc in soed', uj fà n'vishtilin d'papé a fiure. A Pinoets uj ghishta, u s'ishpéggia e uj poor d'esse n'shgnuur. Ma poei uj venn an maint ch'uj manca l'afori pi 'mpurtant: u libbr.

- It oi raxun - u dev'amatte Giushpin - ma me ch'us fà?
- Un'ji vè wori, us vè da n'librè e us cotta.
- E i soed' andà ch'aj piumma?...

Sentinda a di paradx, Pinoets u dvàinta muc.

- ...A vigrumma - u losscia ditch alura Giushpin, ch'u s'anfira u soe curpat tit sartsì e u scioert d'an cà.

Doep in'ura u riva a cuu libbr an man, ma r'curpat un l'è pì, e foera u fiucova.

Soe fioe uj'idmanda sa ch'u n'è fò.

- A l'oe vendì, pirchè um fova troeppa caud.

L'era na bolla e Pinoets ul capish chil ascì, pirchè ra miserria - quande ch'a jè - i ra capissciu titch, anche i fioei.

### 9. Doep ch'l'à xmis id fiuchè, Pinoets u cioppa ra shtrò pr'andè a ra shcoera.

Doep ch'l'à xmis id fiuchè, Pinoets u cioppa ra shtrò pr'andè a ra shcoera. U tenn u soe libbr noev' sutt'ar brots e u pàinsa a sa ch'u farà:

- Ancoei a voej amparè a léddze, adman a shcrive, e poeidman a fè i cùint. Broov me ch'a sun, prashta a wagnroe n'midx id soed' e, a cui prim soed' ch'a wogn, a voej catè n'bèl curpat noev' a mé pore, che per fème shtidiè l'è rishtò an manhnie d'camixa a cu sa fradx che quì.

Antra maintr ch'u pàinsa paradx u saint di tambuur a sunè.

- Sa ch'r'è sa mixica? Pecotu ch'a deev andè a ra shcoera, sedunca ...

Us férma a pensè ancù n'poe ... e u pia na decixiun:

- Ancoei a vog a vagghe da 'ndà ch'a venn sa mixica, e adman a vog a ra shcoera: tant ra shcoera ...

a n'ishcoppa mia!

Acscì u s'anviora dzi da na shtrò e u riva ant'in pais', antsimm'a na piottsà titta pinhna d'giaint, ch'is migiovu an giir a'n cabanoet sarò a cu na twojja.

- Sa ch'u jè là 'ndranta ? - u dmanda a'n fancioet.

- Lédz, ch'u jè shcritch!

- Al ledzraiva 'wrantera, ma ancoei an soe naita léddze.

- Che osu ch'it ei! At'él lédz mì: "Gran cumeddia di buratin".

- E quant ch'us ishpaidn pr'andè vagghe?

- Quottr soed'.

Pinoets - chirjuus' me ch'l'era - uj diix, sàintsà virgoegna:

- It im ji daraivì quottr soed' finhn'a dman?

- At ji daraiva 'wrantera, ma ancoei an poes naita.

- At vaint ir mé vishti ...

- Sa ch'am nan fots d'in vishti d'papé che s'us bogna an poes manc alvèmmle?

- U t'è pì coor ch'at dogga ir mé shcorpe?

- Ra shcoertsia d'èrbu an vè bagn manc da pitsè r'foe!

- Quant ch'it im doi dir mé bertin?

- L'è fò d'mulajja d'pan: um faraiva agnì i rot a mangè ansra tèshta.

Pinoets u tribilova. A ra fin, u tsérca tit u soe curoggi e u riva a di:

- Ut vè bagn s'libbr noev'?

- Mì a sun in fancioet e an cot naita dai òtir fancioet - uj rishpund qual'ootr, ch'l'aiva pì giuditssi che chil.

- Per quottr soed' s'libbr al cot mì - u broggia n'shtratsè ch'l'à senti tit.

U libbr u possa da na man a l'otra. E pensè che, per catèle, qual poevr'oem id Giushpin ara l'era a cà ch'u bativa i dàintch d'ra fradx.

10. Pinoets u riva dau teatrin che ra cumeddia r'è dzà cmentsipioja.

Pinoets u riva dau teatrin che ra cumeddia r'è dzà cmentsipioja. I aivu trò s'ì ra twojja e u s'avghiva Arlichin e Purshnélla ch'i tacugnovu e i 'wraivu dè-se di lurdu e dir bacoje. Ra giaint is divertivu a cun tite s'sciène, e i fioei i riivu.

Poei, a l'impruviis', Arlichin u xmat id patajè, us gira vèrs a ra giaint, u punta n'dì e u broggia:

- Madoenna santa! A doerm a ch'a sun xvixd? Un'è mia Pinoets, qual ladzi?!

- O scì ch'l'è chil !!! - uj rishpund Purshnélla.

- L'è Pinoets, l'è Pinoets, u noeshtr fradé! - i broggiu titch i ootr buratin sciurtinda da dré dau teatrin.

Alura chil u cuur e u vè ansèm ai soei amiix a fè-se abratsè.

Ma ra giaint is lamàintu, pirchè ra cumeddia an vè nait anan. I fan agnì r'padrun du teatrin, ch'us ciamova Mangiafoe.

L'era n'oem scì brit ch'u bitova paw suul a vagghe, e l'aiva na borba naira tant lunga che, caminanda, aj finiva sutt'ai pei. Ra soe bucca r'era lorga me n'furn, e i oedx i parivu d' lanternne a cuu limin avishc andranta.

Me ch'il vaggiu, nin u fiojja pì: i buratin i trèmmu me tante foejje d'orbra.

- Pirchè ch'it ei agnì a bitè disurdu antir mé teatrin? - u dmanda tit anrabiò a Pinoets.

- Ma un'è nait culpa mia! - u tsérca d'ishchisè-se.

- It vigroi, shtassaira a fumma i cùint!

Finì ra cumeddia, Mangiafoe u prunta n'borbachì per fè-se coexe n'bèl agné da tsaina, ma ra lagna an'è nait a boshta per fèle rushtì ben bagn, e alura u ciomma Arlichin e Purshnélla e uj cmanda:

- Purtème qual buratin ch'a joe tacò apais' au cioe: l'è fò d'lagn bèl sac e um venn gishta bagn da trè antir foe.

Arlichin e Purshnélla in'auressciu naita ma, avghinda i oedx shchiir dir padrun, i van a piè r'buratin che, turtsindse me n'anhwilla, u piandz:

- Jitème! Jitème! An voej nait muri!

### **11. Mangiafoe u bitova paw, a cu sa borba naira anoerme, ma poei un'è ch'u fissa scì catiiv.**

Mangiafoe u bitova paw, a cu sa borba naira anoerme, ma poei un'è ch'u fissa scì catiiv. Quand u vag Pinoets ch'u xbot per titch i vèrsh, uj fà mò prù e uj venn da shtraniwè.

- Quand ch'u duvraiva piandze, ir padrun u shtraniwwa - u shpiega Arlichin.- Armoi it r'oi shcampoja.

E difotti Mangiafoe u broggia:

- Finishra d'piandze, ch'it im foi agnì 'ncù pì fom! Peroe, ... che dishpiaxai pr'i toei s'at bitàissa antir foe! - E u shtraniwwa turna.

- Saliit! - uj fà Pinoets.

- Grottsie. D'otra port, u mbsoe capì mì asci, ch'an'oe pì d'lagne da fè foe. Ma armoi it m'oi fò cumpasciun e, an cambi che tì, a brixroe in'ootr buratin dra mé compania. Wordie!, piè Arlichin, alièle bagn e trèle antir foe, che l'agné l'à da ésse ben rushtì.

Sentinda a dì paradx, Pinoets u và a trè-se ai pei d'Mangiafoe e u broggia:

- Obbi pietò!!! Av'idmand ch'i fottsi ra grottsia ar mé amiix Arlichin.

- Un'jè d'grottsia ch'a tenna, s'at oe rishparmiò tì u mbsoe ch'a fottsa brixè in'ootr.

- S'l'è paradx, brixè-me mì: un'è naita gisht che r'mé amiix Arlichin l'obba da muri per mì.

S'paroelle i fan piandze titch i buratin ... e anche r'padrun - che sibìt l'era rishtò férm me ra giottsia - u cmàintsia a xlùè e a fè n'shtraniw doep a l'ootr, tant ch'u diix a Pinoets:

- It ei in broov fioe: venn sciuquì e domme n'boox.

- Dunca, inn ra faj ra grottsia?! - u dmanda a cun in firin id vuux Arlichin.

- Av ra fots - u rishpund Mangiafoe shcrulanda ra tèshta.- Patsiàintsia, shtassaira u mbsoe ch'am rassagna a mangè l'agné mèdz cri.

Savi dra grottsia, i buratin is béttu titch a cure antu teatrin anluminò da ra fèshta, e i sautu e i bollu titta ra noetch.

### **12. An sulidman Mangiafoe ul manda a ciamè e u voe savajje ch'è soe pore.**

An sulidman Mangiafoe ul manda a ciamè e u voe savajje ch'è soe pore.

- Us ciomma Giushpin - uj rishpund Pinoets.

- E sa ch'u fà antra vitta?

- U fà r'poevr'oem. Fighirève che per catème u libbr dra shcoera u s'è duvi vàinde r'curpat, ch'un n'aiva d'ootr.

- Ma worda tì, um fà mò prù. Tenn, at dog tsinqw soed' ch'it ji vogghi a purtè d'cursa.

Pinoets uj diix grottsie, u salita titch e us bétta 'n vioggi.

Un'à fò manc mèdz chilcæmmetr, ch'u shcuntra na vurp tsoeppa e n'got oerb ch'is rashtlovu anan, rumbandse jin a cuntr'a l'ootr.

- Bundì Pinoets! - aj fà ra Vurp - mì a cnush bagn toe pore.

- E ndà ch'it l'oi visht?

- A l'oe visht saira noetch ansra poerta d'cà sua.

- E sa ch'u fova?

- U bativa i dàintch da ra fradx e da ra fom.

- Scì ma ara boshta d'miserria - u bloga Pinoets tranda foera dar shtocche qual ch'u jaiva rgalò Mangiafoe.

- Sa ch'it voei ch'i sajjù tsiŋqw soed', int'ji foi wori! S'it venni a cun nujootr at mushtrumma n'poesht ndà ch'it poei ardubièje, e poei fèje dventè tsaint, milla e dumilla.
- E che poesht ch'è?
- L'è r'Paìs' di Uruc. Là u jè n'poesht ch'us ciomma Camp di Miroccu: s'it ji ssmaini na munajja a ra saira, it ra docqui bagn e it voi a durmì titta ra noetch, an sulidman it ji troewwi na pianta carioja d'soed'.
- Che bèl afori - un poe che di Pinoets.- S'a résh a chéjje titch ish soed' av losh in bèl argol.
- Per carità - a broggia ra Vurp - nujootr an summa naita anteresso.
- A laurumma per fè dventè ric i ootr - u shpiega r'Got.
- Che brova giaint - u pàinsa Pinoets xmentianda soe pore, ra shcoera e tit u rèsh.- Andumma, a venn a cun vujootr!

### **13. A foertsa d'caminè i rivu, shtanc me dir béshtie, da n'ushtaria.**

A foertsa d'caminè i rivu, shtanc me dir béshtie, da n'ushtaria. Firmumse n'shtiminin - a diix ra Vurp - tant da mangè quaicoessa e durmì dù-traj ure, poei a ripartumma. I àintru e i s'ansèttu a toura, ma i n'àn wori fom. Ir Got, ch'là mò 'u stoemmi, per mangè na furtslinò d'poshtasciccia us fà purtè traj voette r'bitiir e r'firmodx gratò. Ra Vurp, an fà che shpiluchè tittle r'pitantse - leevr, puloshtr, perniix, cuni, ranhne - tant ch'a ra fin uj venn mò 'u shtoemmi a chira ascì. Pinoets u mangia ncù pì poec' pirchè un vag l'ura d'rivè antir Camp di Miroccu.

Doep a'n poe, ra Vurp a cmanda a qual dl'ushtaria:

- Dù bèll'ishtantsie, inhna per qual'ishgnuur e l'otra per mi e r'mé amiix. Primma d'porte a farumma n'sugnin, ma avisève d'ixvigène anan ch'u fottsa di.
- Apaina tucò u létch Pinoets us doerm, e us soegna d'ésse ant'in camp pin id piante carioje d'munajje ch'i pendivu. U xlunga na man per piène na brancò ma l'è xvigiò da traj culp ch'i piccu a ra poerta.

L'era l'oesht, e u durmiun uj'idmanda:

- I mei amiix i sun prunt?
  - Otirchè! I sun partii ch'è dù ure. Ir Got l'aiva da passè a vagghe soe fioe marovi, ch'là i dzrun anti pei. L'era tant an'ansciètò ch'u s'è finhna xmentiò d'paghè. Ma l'à ditch ch'iv troewwi adman matin ar Camp di Miroccu - ra shtrò r'è quara quì.
- Pinoets u poga tit e u port au shchiir. Uns sentiva d'ootr che di auxei ch'i xbativu r'j'ore e, a'n bèl mumaint, l'è sciurti na béshtia ch'a fova liix me na mushnera.
- E ti ch'it ei? - uj broggia Pinoets.
  - A sun l'umbra dir Gril e a voej dite ancù na coessa: v'è 'ndré e poerta sh'soed' a toe pore, ch'è là ch'ut'ishpétta. Dà nait a maint a quai ch'it prumattu d'fète gnì ric an quotr e quotr'oet: o ch'i sun mot, o ch'it ambroejju.
  - Mi a voej andè anan. Ti it foi saimpr i mèxim dishcursh, Gril. At salit.
  - Bunhna noetch, mé coor fioe. E shperumma ch'it'ishcampi dai asciascin!
- Apaina ditch paradx ir Gril u s'è xmurtò, e ra shtrò r'è dventoja ancù pì shchira.

**14. Che brit ésse fioei: titch it broggiu, it dixu ra sua, is craddzu d'esse toe pore o u toe mashtr.**

- Che brit ésse fioei: titch it broggiu, it dixu ra sua, is craddzu d'esse toe pore o u toe mashtr. L'è 'ndawa, ch'a n'oe nait auscì dè maint a qual Gril ch'u parlova. A shtë a dir sàinte chil, a duvraiva shcuntrè finhna di asciascin. Ancur'assè che mì ai asciascin an'ji cradz naita: i sun i vèdx ch'ij àn troi foera per bitè paw ai fioei ch'i voeru scioerte d'noetch. E poei, anche s'ai shcuntràissa, ai shcuratraiva a bragiandie aproew, e se proeppi i fissu tant malanssgnoi da dème fashtiddi, alura a shcapraiva mì e a saraiva finia.

Un'à manc u taimp id raxunè bagn, ch'u saint a bugè r'fujoc adrer'a chil. Us gira e u vag dù ombre naire, angiarmoje a cun di soc ansra tèshta, ch'ij van aproew sautanda an puncia di pei me di fantoxma.

- Caquittie an-da-bun! - u pàinsa e, per shcunde i quòttir soed' ch'u jera rishtò, us ji bétta an bucca sutt'a ra làingua. U fà per shcapè, ma us saint a branchè pr'ir shpolle e dui vuxun ij broggiu:

- Trà foera ra bursa o at matsumma!

Pinoets, ch'l'aiva ra bucca pinhna e un paiva nait rishpunde a cun dir paroelle, u fà dir sciene per fè vagghe ch'è suul in buratin, ma quai-lai ins nan shtan mia:

- A matsumma toe pore ascì, s'int tiri naita foera i soed'!

- Per carità, mé pore nù! - u rugna Pinoets ma, a dinda acsci, ir munajje ij cioeccu an bucca.

- Shpiwwje!, sedunca at dumma camin nui.

Il cioppu per ra tèshta e l'asciascin pì ciit u trà foera n'cuté per drubije ra bucca, ma Pinoets uj dà na murdiò ch'uj'ishtocca na man. U résh a liberè-se e u shcoppa, a cui asciascin aproew.

An bèl mumaint u ni ra fà pì e us rampigna 'ntsimm'a na pianta, ma ij vishcu n'fashtin d'lagne a sutta e u résh a shcapè per miroccu. U riva ant'in poesht ch'un poe pì passè pirchè us troewwa d'adnan in foes d'èwa shpoerca auta

auta. U fà n'saut lung lung ch'u possa da l'otra port. Anche i asciascin i sautu, ma i piu mò l'abriiv e i coddzu antl'èwa.

Pinoets us cherdziva, ch'i fissu xn'ioi. Ma anvece u s'acoerdz ch'ij curu aproew ancù titch dui, a cui soc shcuur adoes e perdinda èwa me dù cavogne.

**15. Ir buratin un nan paiva pì ma, giranda i oedx, u shcioir an tra mèdz ar piante na casatta bianca me ra fioecca.**

Ir buratin un nan paiva pì ma, giranda i oedx, u shcioir an tra mèdz ar piante na casatta bianca me ra fioecca. A cun qual poec' fioj ch'uj rèshta uj riva tacò e u picca a ra poerta. Un rishpund nin.

U picca pì foert, sentinda i posh di asciascin ch'is auxinhnu, ma un rishpund turna nin.

Visht ch'un serviva a gnente pichè, us bétta a dè cauts e teshtoje ansra poerta e alura a s'ishpoerdz da ra fnèshtra na bèlla fiuloetta a cui cavaj celèsht e ra foccia bianca me ra tsira, i oedx saroi e r'man ancruxoje ansu shtoemmi. Sàintsa manc drubì ra bucca, a cu na vuxinhna ch'u poor ch'a venna da in'òtir mund, a diix:

- Ant'issa cà che quì un'jè manch'in. I sun titch moert.

- Droebme ti, armenu - us arcmanda Pinoets.

- A sun moerta mì ascì.

A dinda s'paroelle ra fia a shparish. Pinoets un fà a taimp a drubì ra bucca per ciamèra turna ch'us saint a branchè pr'ir coel e dui vuxun ij dixu:

- Ara int'iscoppi pì!

Ir buratin u trèmma d'ra paw, e i soed' ch'u tenn'ishcuus' an bucca i cioeccu me n'sunajin.

- It ra droebbi sa bucca o nù? - il minocciu i dui asciascin.-  
Â, int rishpundi naita! Shtë dir vagghe me ch'a fumma!

I tran foera dui cutei foi a puncia e i fan pr'anflitsèjjie antir raine, ma r'buratin l'era fò d'lagn bèl diir e ir lomme is rumpu, lascianda i asciascin a cui manhni an man.

- Voe di ch'u mboe ampichèle - i deciddu i dui, ch'il liu, ij dan in grup an giir a ra gura, e a cu ra mèxma coerda i l'apàindu a'n rom d'ina rù ... e i s'ansèttu, shpitanda ch'u moeira.

Ma chil doep dù ure l'è pì viiv che primma e i dui, shtuf d'ishpitè, is nan van, lascianda ditch:

- As avgumma adman. It inn faroi ir piaxai d'fète truwè moert e a cu ra bucca d'èrta.

Antant, u s'era bitò a tirè n'airits ch'ul fova lucè da na port a l'otra me na xbalàutsia e u shciassova ir grup saimpr pì foert. Pian pianin u jè gnì ra vishta shchira, l'à xlungò r'gambe e l'è xvenì.

#### **16. Armoi Pinoets, a foertsa d'pàinde da ra rù apais' pr'ir coel, u pariva pì moert che viiv.**

Armoi Pinoets, a foertsa d'pàinde da ra rù apais' pr'ir coel, u pariva pì moert che viiv. Per soe furtinhna, ra fia dai cavaj celèsht a venn turna da ra fnèshtra e al vag. Alura a bot traj voette r'man e n'farcat u venn a vagghe id sa ch'r'à d'mishtè ra soe padrunhna (i devi savajje che chira r'era na shtria brova, na fatinhna, ch'a shtova ant'is boeshc da pì d'milla ogn):

- Sa ch'a poes fè per vui, shgnura Celèshta?

- Xoera da qual buratin, tojja a cur bèc ra coerda ch'al tenn apais', e fole giachè ansl'èrba.

Ir farcat u vè e u fà qual ch'a jà cmandò.

Poei ra fatinhna Celèshta a bot ir man dù voette e us presàinta n'can barbuncin tit vishti bagn. Chira aj diix id piè ra caroetssa, d'andè trè sì qual fancioet id lagn giacò ansl'èrba, e d'putrèle a cà. Taimp in quor'd'ura e ra Fatinhna a pia 'n brots ir poevr buratin, al poerta ant'ina shtantsiatta e a manda a ciamè i méddic pì broov dir paìs': na chirvélla, na tswittra, e n'gril. A voe savajje se s'fioe l'è viiv o moert.

Ra primma vixita r'è dra Chirvélla, ch'aj tucca n'brots, u noos', u di mamlin e a cunclud:

- A joe l'ampresciun ch'u sajja moert; ma se poei un fissa naita moert, alura a saraiva sghira ch'l'è viiv.

Ra Tswittra a n'è nait d'acoerdi:

- Mì a dig ch'um poor viiv; ma se poei un fissa naita viiv, alura a saraiva sghira ch'l'è moert.

U rèshta da sainte r'Gril:

- E vui sa ch'i dixi? - aj fà ra Fatinhna Celèsta.

- Mì a dig che qual fioe lì a l'icnush dzà: l'è n'gran plandrùn, ch'l'è saimpr an giir e u fà giashtmè soe pore.

Pinoets u shcund ra foccia sutt'au lantsoe: u piandz e uj venn finhna u senglut.

- Quande r'moert u piandz, voe di ch'u shtà per wari - a fà savajje ra Chirvélla.

Ra Tswittra a n'è nait d'acoerdi:

- Per cùint mé, quande r'moert u piandz, voe di ch'uj rincrash a murì.

#### **17. Sciurtii i méddic, ra Fatinhna a vè a tuchè Pinoets ansu tsiff e a s'acoerdz ch'l'è na freev da cavol.**

Sciurtii i méddic, ra Fatinhna a vè a tuchè Pinoets ansu tsiff e a s'acoerdz ch'l'è na freev da cavol. Alura a xloewwa na puuvr bianca andraint'a'n biceer d'èwa e aj li mushtra, dindie:

- Baiv, ch'an dù-traj di it warissci!

Ir marovi u shtoerts ra bucca e u voe savajje:

- R'è duutsa o amora, sa roeba che lì?

- R'è amora, ma at farà bagn.

- S'r'è amora an ra voej-nu. Ra roeba amora an'im ghishta naita.

- Baivra, che doep at dog na mentinhna per fète turnè ra bucca duutsa.

- Primma a voej vagghe ra mentinhna.

Chira aj dà ra shcòttura e aj nan losscia mangè dù-trajje, ma chil poei u troewwa tsaint'ishchise e ra maixinhna uns rassagna naita a pièra.

- It devi avajje n'mò serriu a cu ra freev sci auta, int'oi naita paw id muri? - a proewwa a 'nsishte.  
 - Paw an n'oe naita; pitoesht a moeir, che baive sa roeba.  
 Proeppi ant'is mumaint che li as droeb ra poerta e quotr cunii nair i camollu 'ndranta na cossia da moert.  
 - E vujootr sa ch'i 'wraj? - uj broggia r'marovi.  
 - A summa gnii a piète.  
 - A pième mi?! Ma an sun mia moert!  
 - Sci, ma unt rèshta wori da vive, a cu sa freev.  
 Alura Pinoets u ciomma ra Fatinhna tit ishpawentò, us fà dè r'biceer e ul baiv tit ant'ina gurò.  
 - Patsiàintsa! - i dixu i cunii andanda via - per shtavoetta a jumma fò n'vioggi a voej.  
 Ra Fatinhna, na voetta che Pinoets l'è warì, aj fà:  
 - A t'fò bagn ra maixinhna, dunca! Int'oi nait virgoegna a fè tribilè paradx quande ch'it dixu d'fè na coessa, quai ch'it voeru bagn? Ara venn sciuguì e quintme n'poe me ch'r'è 'ndoja a cui asciascìn.  
 Chil uj fà titta ra shtoerria e, a ra fin, chira aj'idmanda andà ch'u jà bitoi, ara, i soed'.  
 - A joe pèrsh antir boeshc - u rishpund, ma chil uj'aiva antra shtocca.  
 A quintanda nait ra vritò, peroe, u soe noos' - ch'l'era dzà lung - us jè xlungò sibit ancù quotr adie.  
 - S'it joi pèrsh ant'is boeshc sciuguì'wxin aj truwumma, pirchè li us troewwa saimpr tit, at garantish.  
 - Ara um venn an maint - u diix ir buratin per gishtèra - an'joe naita pèrsh, a joe curoi a bvinda ra maixinhna.  
 A quintanda s'otra bolla, peroe, u noos' l'è chersci tant ch'u tucova da titte r'port ch'us girova.  
 - Pirchè ch'it rii? - u voe savajje da ra Fatinhna.  
 - A rij per me ch'it ei buxord.  
 - E ti me ch'it foi a savajje se jìn u quinta dir bolle?  
 - Ir buxie is icnussciu sibit, uj n'è 'd dù qualitoje: quare dar gambe chirte e quare dau noos' lung.  
 Pinoets un sà pì ndà shcundi-se, da ra virgoegna. U shcapraiva, s'un fissa che u noos' l'era dventò sci lung ch'un girova pì da ra poerta per pajje scioerte.

### 18. Per ch'us alvàiissa r'vittsi, a l'è lasciò xbotte tant ch'un s'è bitò piandze.

Per ch'us alvàiissa r'vittsi, a l'è lasciò xbotte tant ch'un s'è bitò piandze. Doep a pì d'medz'ura, a bot ir man e i àintru da ra fnèshtra n'sciom id dui o terxaint piunts ch'i van a bechè u noos' dir buxord tant ma tant ch'il fan agni turna chirt nurmool.  
 - Moi brova ch'it ei! - uj diix Pinoets shiwandse i oedx.- At voej bagn.  
 - Mi ascì at voej bagn, e s'it voei rishtë quì a cun mi a sarumma me dui fradei.  
 - Mi a rishtraiva 'wrantera, ... ma mé pore, mishchin?  
 - Al mand a ciamè e al fumma agni quì chil ascì.  
 - Davaj? S'a fumma paradx ai vog ancuntra.  
 - Va bagn, ma baica d'naita perdite.  
 Pinoets u port e, quande ch'u possa antir boeshc, u saint a bugè a dré ai briwoshtr. E chì ch'l'è ch'u scioert a foera?... Ir Got e ra Vurp, ch'un'jaiva pì vishtch da quara saira antl'ushtaria.  
 - Caquile, u noeshtr amiix! - a broggia ra Vurp, agninda a baxèle.- Sa ch'it ji foi sciuguì?  
 - T'savàissi, l'è na shtoerria lunga - u sushpira, e uj ra quinta.  
 Antra màintr ch'u porla, u s'acoerdz che r'Got l'è mut da na tsampa d'adnan.  
 - Ndà ch'r'è finia ra toe man?  
 Ir Got un sà sa rishpunde. Uj pàinsa u soe soecciu:  
 - L'è ch'a jumma shcuntrò n'vèdx luuv ch'u muriva d'ra fom e, n'avanda gnente da dèje, ir mé amiix u s'è mucò na tsampa a cu na murdiò e uj r'à troja da mangè. Cambianda dishcurs, ndà ch'l'è ch'it andovi sci d'cursa?  
 - A vog ancuntra mé pore, ch'u deev rivè da'n mumaint a l'ootr.  
 - E i toei soed'?  
 - A joe 'ncù antra shtocca.

- It ji venni dunca a ssminèje ndà ch'a divu l'otra voetta?  
 - Ancoei an poes naita, aj venn adman.  
 - Adman l'è tordi: ir Camp di Miroccu u l'à catò n'shgnuur che da dman un'ji farà 'ndè pì nin. Dunca fà prashta a decidìte: it venni a cun nujootr o nù?  
 Pinoets usj'apàinsa, ma a ra fin u fà me titch i fioei sàintsu giudittsi:  
 - Va bagn, andumma, a venn a cun vujootr!  
 I possu da na tsitò ch'as ciamova "Cioppauruc", ndà ch'u jè n'midx id béshtie shploje e pinhne d'fom - can, galinhne, peure, faxan - e, dampumpoe, us vag a passè dir caroettse de lissu a cun dir vurp, ghèje o farcat andràinta.  
 Finalmaint, i rivu ar Camp di Miroccu e ra Vurp a fà fè n'surc a Pinoets pr'anstrèje r'munajje. Poei al manda a piè n'poe d'èwa ant'in'arian li'wxin per daquèje.  
 - Sa ch'a deev fè d'ootr? - u dmanda Pinoets.  
 - Boshta paradx, nujootr as nan pumma 'ndè. Tì, shpétta vint miniti, e it vigroi a shpuntè na piantinhna a cui bét foi me i soed'.  
 In'ishtan manc a dir sainte ch'uj ringrottsia e is nan van pr'i soei afori.

### 19. Ir buratin u vè fè n'giir per fè passè u taimp e, doep a'n poe, us anhnandia turna vèrs ar Camp di Miroccu.

Ir buratin u vè fè n'giir per fè passè u taimp e, doep a'n poe, us anhnandia turna vèrs ar Camp di Miroccu. Pensanda a titch i soed' ch'i l'ispéttu, ir coe uj bot ch'u poor n'arloeri. Quante coesse ch'us purrà catè: in palottsi, di cavi, na cànva d'rusoegliu per soe pore, na màixra pinhna d'fiottse a curj'amàndure e d'poshte duutse per chil ...  
 Antra maintr ch'u caminhna vèrs ar Camp di Miroccu u baica s'u résh a vagghe ra soe pianta a cur munajje 'ntsimma ch'i lixu, ma l'è troep luntan. U s'auxinhna, u s'auxinhna, u riva finhna a 'ntsipalè-se antu surc ndà ch'l'aiva ssminò, ma un vag ancù gnente. Us ranca na man da'ntra shtocca e us grotta ra tèshta baicandse an giir. Acscì u vag in papagol ch'u rij da'ntsimm'a na romma, ch'u shtova li a wacè.

- Sa ch'it oi ti da rie? - uj broggia.  
 - A rij pirchè, antu shpiluchème, am sun fò r'gatij a sutt'arj'ore.  
 Ir buratin un'ji dà manc a maint. U vè turna a piè d'èwa ant'na shcorpa e u bogna 'ncù n'poe u surc. Ar Papagol uj'ishcoppa da rie pì foert che primma.  
 - D'in malanssgnò! - u s'anrabia Pinoets - us poe savajje sa ch'it oi da rie?  
 - A rij per me ch'it ei gnurant a craddze ch'us poessa fè di soed' sàintsu wagnèssie a cuu lavù dir man o l'indzagn dra tèshta.  
 - An résh naita a capite - u birboetta u gnurant.  
 - Che tèshta quoddra ch'it oi! Apaina ch'it t'ei xluntanò, quai dui i àn rancò r'munajje e i sun shcapoi. Cioppie, ara, s'it ei bun!  
 Pinoets un'j'auraiva naita craddze. Us bétta a shcavè r'foes, u vè dzi tant da shtèje dritch andràintie, ma d'soed' ... manc ra ssmàintsu.  
 Piò da ra dishperatsiun, u cuur an tsitò e u vè denuntsiè i dui loddr an tribunool. Lì u jè n'scimiun ch'u fà da giùddice. Pinoets uj quinta tit, chil u shtà dir sainte e, quande ch'un'jè pì gnente da dì, u sunhna na campanhna e u diix ai dui can-da-wordia ch'i fan da wordie:  
 - S'poevr diou ch'ij'àn rubò i soed', pièle e purtèle an perxun.  
 Ij toppu ra bucca ch'un poe manc pruteshtè. An perxun uj rèshta dir bèl, e uj saraiva rishtò 'ncù pì tant se u scindic, per fè fèshta granda antra tsitò d'Cioppauruc, un'avàissa nait deciis' d'bitè foera titch i loddr.  
 - S'i scioertu d'an perxun titch i ootr, a voej scioerte mi asci - u pretaind Pinoets.  
 - Nà! Tì in t'ei naita shcritch ansra lishta.  
 - Cherdzime ansra paroella, av garantish ch'a sun in loddr mi asci.  
 - S'l'è paradx, it oi drit - aj rishpund ra wordia drubindie ra poerta.

## 20. Me ch'era cuntaint Pinoets, d'senti-se libbr.

Me ch'era cuntaint Pinoets, d'senti-se libbr. L'è shcapò via da'ntra tsitò e l'à piò ra shtrò pr'andè a cà dra Fatinhna. L'era n'tempits, u xbrufova e ra shtrò r'era titta na puciocca, ma chil u sautova me na leevr e, a curinda, ra fanga aj xblintsova finhna ansir capé.

Antra soe tèshta u pensova:

"Quante dixgrottsie ch'u m'è gnì adoes. E am ji sun meritoje. Ara a voej cambiè vitta e dventè broov. Mé pore, u m'avrà shpitò? E ra Fatinhna, am perdunrà? Pensè che s'a sun viiv al deev a chira ..."

Antant ch'u raxunova paradx, u s'è firmò d'culp e l'à fò quòttir posh andré. L'aiva visht, giacò per travèrs ansu santé, in bisciun vérd, a cui oedx id foe e ra cua ch'a fimova.

Ir buratin us troewwa na paw ch'u shcoppa luntan a pì d'mèdz chilœmmetr, u s'ansètta antsimm'a na maxera e u shpétta che r'bisciun us nan vogga e ch'ul losscia passè.

U shpétta n'ura, due, trajje ... ma quara beshtjittsa r'era d'lung là. Alura us fà curoggi, u s'auxinhna e uj diix:

- Shchisème, i paj rumbève n'poe da na port, tant da lascème passè?

L'era tèl-e-quool me parlè a n'mirò. U proewwa a 'nsishte:

- Mé pore u m'ishpétta, l'è tant ch'un'im vag, im lossci passè?

Ir bisciun l'era pì férm che primma: l'aiva sarò i oedx e un mandova pì d'fim da ra cua.

- Ch'u sajja moert? - u shpera Pinoets friandse r'man, e u fà per passèje a suvra. Ma un'à manc ancù finì 'd trè sì ra gamba che r'bisciun us drittsa me na moella e r'buratin, andanda 'ndré shpawentò, u s'angambora e u codz antra fanga a cur gambe a l'oiri.

Avghinda s'buratin ch'u xbativa r'gambe me n'baboe anversò, ir bisciun u rij tant ch'us ji shcianca na vaina antu shtoemmi e, shtavoetta, u moeir an da bun.

Pinoets u possa anan e u cuur per rivè cà primma ch'u venna shchiir. Peroe l'à na fom ch'uj venn da fè n'saut ant'na vigna pr'andè mangè dù axnéllé d'mushcaté.

Un l'avàissa moi fò! Tit ansèm, us saint a sciachè r'gambe tra mèdz a dui fèer ch'ij fan vagghe titte r'shtaire ch'u jè 'n tsé. L'era rishtò 'ndràinta a na tajoera bitoja li per ciapè qual beshtjittse che, d'noetch, i gnivu a mangè r'galinhne anti pulèi.

## 21. Là 'n giir un'jera manc na cà da fè-se sainte, per ra shtrò un passova nin, e l'era dzà 'ndò dzi u sù.

Là 'n giir un'jera manc na cà da fè-se sainte, per ra shtrò un passova nin, e l'era dzà 'ndò dzi u sù. A Pinoets uj agniva toesht da pati, quande u vag a passè na mushnera e uj ciomma ajit:

- Per caritò, fà ti quaicoessa per liberème!

- Pœvir fioe, me ch'it oi fò a finì 'ndràinta a'n ratarœ sci groes?

- A jera andò antra vigna per chéjje dù axnéllé d'iwwa ...

- Sci, ma l'iwwa, r'era ra tua?

- Nà.

- E ch' ch'u t'à mushtrò a purtè via ra roeba di ootr?

- A jaiva fom.

- A n'è naita na raxun pr'andè rubè.

- L'è vaj, l'è vaj. N'otra voetta an'él fots pì.

Ant'is mumaint che li, da'nti firogn, us saint i posh dir padrun ch'u venn a vagghe s'u jè rishtò r'fuin o ra bèllura. Che surpraisa quande ch'u shciòir, a ra liix dra soe citilena, ch'u jè rishtò n'crishtian:

- À, it ei ti dunca, ch'it'im purtovi via r'galinhne?!

- Mì nù, mì nù - u rugna Pinoets - mì, tit qual ch'a paiva piè l'è n'shciancat d'iwwa.

- Quai ch'i roebu l'iwwa i sun bun a rubè i puloshtr ascì. Ara aj pains mì a dète camin!

U l'ishtocca da ra tajoera, ul poerta antra curt id cà sua e, sciacandie r'coel an tèra a cun in pé, uj diix:

- Ancoei u m'è moert ir can ch'um fova ra wordia. Tì, da shtanoetch, it pii u soe poesht.

Uj béttà r'cularin e ul tocca a ra caina.

- S'u piuvissa, it poei andè a sushta antra casatta dir can e, s'i vennu i loddr, bojja!

Lascianda ditch paradx, ir cuntadin u v' a sarè-se an cà e Pinoets us béttà a cucciu e - shtanc moert tra fom, fradx e paw - us doerm.

## 22. L'era dzà dù ure ch'u runfova; vèrs a medzanoetch, i l'ixviggiu dir vuux ch'i vennu da'ntl'èra.

L'era dzà dù ure ch'u runfova; vèrs a medzanoetch, i l'ixviggiu dir vuux ch'i vennu da'ntl'èra. I eru quòttir fuin; jin u s'auxinhna ar casoet id Pinoets e u biffa:

- Bunhna saira, Melamp!

- Mì an'im ciom naita Melamp, chil l'è moert shtamatin.

- It im pori broov ti ascì; a pumma fè ir mèxim pot ch'a jaivu fò a cun chil: nujootr a gnumma na voetta a ra shmanhna e a purtumma via oet galinhne; sèt, as ji piumma nui, e jinhna at ra lasciumma a ti dzà bèll'a shploja antra toe casatta; boshta ch'it fottsi mushtra 'd durmi e ch'int bojji naita. As summa capii?

- Scì scì! - u rishpund ir can da wordia - a joe capì finhna troep bagn.

Acscì i quòttir loddr i van antir pulè ma, apain'andràinta, i sàintu ra poerta a sarè-se: l'era shtò Pinoets, che poei u 'rlira e u fà gnì dzi r'padrun.

- Finalmaint a v'oe ciapò! - e uj sèra andràint'an soc. - Ara av poert a quai dl'ushtaria, ch'iv fan coexe bagn e iv fan passè per leevr: inv'él mérriti naita, ma mì a sun generuus'.

A Pinoets, anvece, uj fà tante carattse:

- Me ch'it oi fò a shquatèje? Melamp uns acurdziva moi id gnente.

Armoi l'era moert, e dè ra culpa ai moert un sèrv a wori, l'è pensò r'buratin. Ma poei un resisht pì e u quinta tit, per fè vagghe me ch'l'è shtò broov:

- Mì a javrœ titch i difèt dir mund, ma naita qual id jitè i disunèsht.

- Broov! - l'è 'rcnuscì r'cuntadin - it ei in fioe ch'us mérrita n'premmiu, e mì a sun generuus'.

Uj'ixlià r'cularin e ul losscia 'ndè.

## 23. Pinoets u riva d'cursa finhn'ar prò ndà ch'a shtova ra Fatinhna ...

Pinoets u riva d'cursa finhn'ar prò ndà ch'a shtova ra Fatinhna ... suul che ra casatta an'jera pì! An cambi, u jera na cioppa d'morm a cu s'paroelle antsimmie: "sciuquì i àn anstrò ra fia dai cavaj celèsht, moerta 'd dishpiaxaj pr'esse shtoja lascioja sula da soe fradé".

Ir poevr buratin l'è piandzì tant da shcianchè-se r'coe. Us dishperova:

- O Fatinhna, pirchè ch'it ei moerta tì, ch'it eri scì brova, e naita mì pitoesht, ch'a sun tant depèsht?! A voej murì mì ascì! - us dishperova (e un paiva manc bitè-se r'man anti cavaj).

Ul saint in crumb ch'u possa anti'oiri, a l'aut, e uj canta:

- O bragiaran! sa ch'it ji foi giacò antsimm'a sa preja?

- Int vagghe naita? a piandz! - us sagrinhna Pinoets tiranda sì ra tèshta e sciwandse i oedx a cur manhnie.

- Dimme n'poe - uj'idmanda, avghindle bagn, l'auxé - int cnussci mia n'buratin ch'us ciomma Pinoets?

- Pinoets? it oi ditch Pinoets? A sun mì!

A sa rishpoeshta, ir Crumb u venn dzi a pussè-se an tèra. Me ch'l'era groes!

- Dunca it'icnussci Giushpin ascì?

- S'al cnush! L'è mé pore. L'è ncù viiv? pirchè.

- Traj dì fà a l'oe visht ansra shpioggia ch'us fabricova na borca per passè r'moor. S'poevr oem l'è pì d'quòttir maix

ch'u gira a tsirchète e, n'avanda pusci truwète, u s'è bitò 'n tèshta d'andète tsérche an'Amérrica.

- L'è luntan, da quì, ra shpioggia? - u dmanda Pinoets.

- L'è luntan ma, s'it venni, at ji poert mè an shpolle.

Ir buratin u sauta a cavol dir Crumb e i portu. I xoeru tit u dì, is férmu d'noetch ant'in pulè per mangè e baive, e ra matinò doep i rivu ansra shpioggia. Là u jè n'midx id giaint a cur brottse autsoje vèrs ar moor.

Ir Crumb u fà carè dzi Pinoets, ch'u vè sibìt a fè-se dì sa ch'l'è sucès.

- L'è sucès - aj diix na vèggia - che n'pore ch'l'è pèrs soe fioe l'è partì an borca pr'andèle tsérche, ma r'moor l'è brit ancoei, e ra borca a shtà pr'andè sutta.

E difotti uj poor id vagghe, luntan luntan, me na mèddza nuux a cun quaicadin antsimma. U capish ch'l'è soe pore, uj broggia, uj fà sagn a cur mandil. E Giushpin u l'è 'rcnuscì, pirchè us leva ra bratta per fèje sagn, e u fà capì ch'u saraiva scì gnì ndrè, ma r'moor un'él lasciova naita. Poei, u riva n'unda pì britta dirj'otre ... e ra borca ans vag pì a scioerte.

Ra giaint, preganda, i cmàintu dzà a 'ndè cà quande, da'ntsimm'an ruchè, us saint in brodx e us vag in fancioet ch'us ixlantsa antl'èwa:

- A voej sarvè mé pore!

Chil, ch'l'era tit fò d'lagn, u shtova a golla fòcile e u nuwova me n'pash. An bèl mumaint, in l'àn pì visht manc chil.

- Pœvir fioe! - us saint a dì da ra giaint che, bitandse turna a preghè, is nan van titch quantch a cà.

#### **24. Pinoets l'è ndò 'nan a nuwanda titta ra noetch, an tra mèdz ai lamp e ra tampèshta.**

Pinoets l'è ndò 'nan a nuwanda titta ra noetch, an tra mèdz ai lamp e ra tampèshta. Quande ch'l'è toesht dì, n'unda all'ixbot antsimm'a na riva. Antant, l'era gnì ssragh e, a baicanda tit an giir, chil un vag ninhne borche, ma suul d'l'èwa, da titte r'port: l'era finì antsimma a n'isula.

Per furtinhna ch'u possa da lì n'pash e Pinoets u poe dmandèje:

- Tì ch'it voi id lung anan e 'ndré andràint'ar moor, int'oi mia shcuntrò na barcatta a cun mé pore 'ntsimma, d'voette?

- A cuu temperru ch'u jè shtò, a sarà 'fundoja e toe pore u s'él sarà mangiò qual pash trisht che da n'poe d'taimp l'è gnì fè r'preputaint sciuquì 'n giir: ir Pash-can.

- L'è scì groes is Pash-can? - u dmanda, preücupò, Pinoets.

- Groes?! L'è na bucca ch'uj passraiva n'trenu.

Mèdz rassegnò, ir buratin us'anviora pr'in santé e u riva ant'in poesht ch'ij divu ir País' di Oov Lavuratuur: là oegnidin l'aiva u soe da fè e, proeppi me dai oov, nin u shtova a fè r'plandrùn.

U noeshtr amiix, ch'l'era sàintsa mangè da na giornò, u proewwa a dmandè s'ij fan ra limœxina, ma l'è n'poe virgoegna, pirchè soe pore uj diva saimpr: "ra limœxina a poe ndè bagn suul pri vèdx e i marovi".

E difotti n'miraduur uj rishpund:

- Mì, coec soed' at'él dog, ma tì id devi jitàme a camalè sh'soc id cautsinhna.

- Ma ra cautsinhna r'è greva e mè a sun shtanc! - us lamàinta Pinoets.

Per soe furtinhna a possa na doenna ch'a purtova dui sixlin d'èwa, titta argimboja da ra fatiga.

- A poes baive na gurò? - uj fà Pinoets.

- Baiv pira, mé coor fioe.

Quande ch'u s'è lvò ra saj, u sushpira:

- S'a pàissa alvème acsci anche ra fom!

Chira, sentinda a di paradx, ai fà na prupoeshta:

- S'it'im jitti a purtè n'sixlin a cà, poei at dog in bèl toec id pan.

Pinoets u baica u sixlin e un diix né sci e né nù.

- E ansèm at dog in piot id coei cundii a cun oeri e axaj.

Chil uj pàinsa ancora.

- E poei at dog in duuts ascì.

Alura us decid, us caria u sixlin ansra tèshta, ul poerta a cà, e us béttà a toura.

Doep a'n poe ch'u mangia, u tira sì ra tèshta per di grottsie a ra doenna, u ra vag bagn antra foccia, e u rèshta lì a cu ra furtslinhna antl'oiri.

- Tì - u birboetta - it t'assmajji ... it oi ra mèxma vuux ... i mèxm'oedx ... i mèxim cavaj ... me chira!!! O Fatinhna, dimme ch'it ei proeppi tì! Fomme naita piandze, t'savàissi, mì a joe dzà piandzi tant!

## **25. Da dzà ch'u r'aiva shquatoja, ra Fatinhna aj diix qual ch'uj venn.**

Da dzà ch'u r'aiva shquatoja, ra Fatinhna aj diix qual ch'uj venn.

- Brit plandrùn, a cun tit qual ch'it oi fò it'im venni ncù tsérche?!

- L'è ch'at voej bagn, e ara ch'it ei pì granda a poes fè cùint ch'it sajjì mé more: l'è tant ch'a voej avajje ra mamma me i òtir fancioet. Dì n'poe, me ch'it oi fò a crassce sci prashta? A voej crassce mì ascì, a sun shtuf id fè r'buratin, a voej dventè in'oem.

- Pr'agnì grand it devi meritèttle: fè r'broov, dè a maint, andè ra shcoera, di saimpr ra vritò. E tì int'ei naita u tipu.

- Sci, ma da ancoei a voej cambiè vitta, ésse ra cunsulatsiun id mé pore, s'u fissa ncù viiv. Tì sa ch'it dixi, u sarà ncù viiv o nù?

- Mì a dig che d'sci, e an'im'ixbalii naita.

A sa rishpueshta-che-quì, Pinoets l'à piò r'man dra Fatinhna e u s'è bitò a baxèje tante voette ch'u pariva n'mot. Poes, tranda sì ra tèshta e baicandra antra foccia, uj fà:

- Dunca un'era naita vaj ch'it ei moerta. T'savàissi me ch'a sun shtò mò quand a joe visht ra lòpida!

- Al soe, e l'è per qual-quì ch'at perdunhn. S'it t'ei sagrinò, voe di armenu ch'it ei broov id coe, e da in broov - anche s'è mol'anviarò - us poe saimpr shperè quaicoessa d'bun. Ma andand'anan it duvroi fè saimpr qual ch'at dig mi: andè a ra shcoera, truwète n'lavù, ecètterà.

Pinoets l'era dventò serriu, e u mugugnova:

- Ma ara, pr'andè a ra shcoera um poor ampoe tordi ...

- Nà, pr'amparè un'è moi troep tordi. Woja a lascè-se piè da ra plandrùnaira! L'è n'mò brit, ch'u mbsoe warile sibit, fin da fioei, sedunca da grandx uns warish pì.

## **26. Ra matinò doep Pinoets u vā a ra shcoera e, quande ch'i vaggū antrè s'buratin, i fioei is béttu titch a rie.**

Ra matinò doep Pinoets u vā a ra shcoera e, quande ch'i vaggū antrè s'buratin, i fioei is béttu titch a rie. Chil u fà mushtra d'naita e u vā a nstè-se, ma i fioei il piu an giir e ij fan i dishpèt: jìn uj pia r'bertin, l'ootr uj tira sì r'vishtì, l'ootr-ancù uj fà di barbiix a cun l'incioeshtr. U jè finhna jìn ch'u tsérca d'alièje di fii ai pei e ar man per poei fèle balè.

Pr'ampœ u shtà colm, ma poei u pèrd ra patsiàntsa, u gira r'muur a quai ch'ij dan fashtiddi e uj broggia:

- Shtè 'mpœ dir sainte, fioei, mì an sun mia gnì quì per fève da paglioccu! Mì a rishpèt i ootr e a voej ésse rishpetò.

- Ma broov! ... It oi parlò bagn me n'libbr! ... - i broggiu qual lingere turtsindse dau rie.

In fancioet - ir pì depèsht - u riva finhna a xlunghè na man per branchè pr'u noos' ir buratin, ma un fà nait a taimp: Pinoets u xlunga chil na gamba sutt'au taurin e uj losscia ndè n'bèl cauts.

- Che pei diir ch'it oi! - u broggia r'fancioet frëndse ra gamba pashta.

- E che gummie dire! - u giunta in'ootr ch'l'aiva gishta tashtë n'gummi d'lagn ansu shtoemmi.

Da s'mumaint che li titch ij àn auscì bagn, anche r'masht, ch'u l'avghiva saimpr a rivè per prim e ndè via pr'ùltim, e shtë ataint e shtidiè e fè u lavù bagn. L'aiva suul in difèt: ch'us fova troep amiix, e tantch i eru dir lingere.

In bèl dì, antra maintr ch'u vâ a ra shcoera, u saint a dì che, antir moor là 'wxin, l'è rivò n'pash groes me na muntogna.

- Ch'u sajja qual id quande l'è xnìò mé pore? - u pàinsa.

- Nujootr a l'andumm'a vagghe - i dixu i soei amiix.- It venni ti ascî?

- Mì al venn a vagghe doep ch'l'è finì ra shcoera.

- Luc! Sa ch'it craddzi, che n'pash groes paradx u shtogga li a shpitète ti tit u dì?

E cscì i portu titch id cursa pri camp, a cun Pinoets d'adnan.

U pariva ch'l'avàissa rj'ore anti pei, da tant ch'u ndova lèsht.

Pœvir fioe, un saiva nait ancù a che dixgrottsie ch'u ndova ncuntra.

## **27. Tanta cursa per gnente: ir Pash-can un'jera naita, scilà 'n giir.**

Tanta cursa per gnente: ir Pash-can un'jera naita, scilà 'n giir.

- U sarà ndò fè ra soe culatsiun ... O u sarà ndò fè-se n'sugin - is ra riu i cumpogn id Pinoets.- Tì shpéttle finhn'a shtassaira, s'ucuur u scioert turna. Nujootr at ji lasciumma.

Da ra manera d'parlè, chil u capish ch'ij àn fò n'shchèrts.

- I saj di gnurant! Che ghisht uj poe vésse a fè n'shchèrts scemmu paradx?

- At'ishpiegumma: a fandte agnì sciuquì, a t'umma fò pèrde ra shcoera. Nujootr a summa shtuf d'avajje in me ti, saimpr scì broov e preciis', ch'unn fà fè britta fighira a cur mashtr. It devi xmatte d'ishtidiè.

Chil un'apàinsa manc sulamaint, acscì i finissciu per tacugnè. I nemiix id Pinoets i droebbu r'burse, i tran foera i libbr, e i fan per xlantsèjje ansra tèshta, ma chil us fà da na port, e poei da l'otra, e cscì i libbr i xoeru titch dzi antl'èwa.

Poei in u résh a branchè u libbr id Pinoets e uj l'ishpora a cuntra ma, an cambi d'ciapè ra soe tèshta d'lagn, u cioppa quara d'in soe amiix, ch'u xbot an tèra me n'moert.

D'ra paw, i shcoppu titch. Suul Pinoets u rèshta li, a vagghe se r'fancioet u s'arpia a bagnandie u tsiffr a cur mandil aiman.

Uns sà nait pirchè, doep a'n poe i possu da li dui carabignei e, dai sagn ansra tèshta, i vaggiu che r'fancioet l'è shtë fri dau libbr.

- D'chì ch'l'è s'libbr? - i s'anfurmu.

- L'è r'mé - u dichiora gishtamaint Pinoets.

- Boshta paradx, un fà d'mishté d'ootr. Shtë sì e venn a cun nujootr!

Pinoets l'à n'bèl dì, che chil un'à fò gnente d'mò. Quai-lai in saintu d'raxun e il mainu via.

I morciu dir bèl finhn'a chè, quande ch'i sun toesht rivoi antir paìs', in bifun d'oiri u poerta via r'bertin au noeshtr amiix.

- Im permatti ch'a vogga a 'rpièle? - u dmanda rishpetusamaint.

- Vâ pira, perœ fâ prashta!

Ir buratin u vâ, u chéj ra bratta ... ma, an cambi d'bitèssra an tèshta us r'anfricca tra i dàintch e u tocca a cure vèrs ar moor lèsht me na bolla d'ishcioep. I carabignei alura ij moellu aproew in can mashtin ch'us ciamova Alidoeru e l'era n'campiun a cure.

Dzà ra giaint i eru chiriuus' id vagghe me ch'a saraiva finia sa cursa. Ma ra chiriusitò a jè rishtoja antra gura pirchè quai dui, a curinda sci foert, i àn autsò n'puvrots ch'uns avghiva pì gnente.

## **28. Alidoeru, a foertsa d'curije aproew, u l'aiva toesht ciapò.**

Alidoeru, a foertsa d'curije aproew, u l'aiva toesht ciapò. Per furtinhna ir moor un'era wori lontan e, apaina rivò, Pinoets l'â fò n'saut da ranhna e us jè xlantsò ndràinta. Alidoeru l'avraiv'ausci firmè-se, ma per l'abriiv u finish anti'èwa chil ascì; suul che chil un'è naita bun a nuwè, e u tocca a xbotte per rishtë a golla:

- A xnei! a xnei! Vennme a jità!

Pinoets, ch'l'è broov id coe, uj fâ fè n'pot:

- Mì at sorv, boshta che tì int'im dogghi pì d'fashtiddi.

Alidoeru, armoi a cu ra pantsa pinhna d'èwa saria, l'è ben cuntaint id paine scioerte viiv: us fâ tirè per ra cua finhn'ansra riva e u prumat d'èsse ricunusciant.

Pinoets u noewwa ncù n'poe aproew a ra coeshta e, a'n bèl mumaint u vag, tra i ruchèi, na tanhna a cun dra fim ch'a scioert.

- Là uj dev'èsse n'foe avishc - u pàinsa - a vog a sciwème e a shcaudème n'poe.

Us auxinhna ma, primma ch'us rampigna chil, us saint a trè sî da sutt'a l'èwa: l'era rishtë ndràint'a na raj ansèm a'n midx id pash id tante qualitoje!

Da ra tanhna u scioert in pishcaw brit ch'u poor in mushtru. U baica ra raj e u sushpira:

- Ô, ancoei ascì a purroe fème na bèlla fritò d'pash!

Pinoets u pàinsa:

- Am vâ dzà bagn, che mì an sun naita n'pash.

Ir pishcaw u nfricca na man andràint'a ra raj e, jìn doep a l'ootr, u ranca foera titch i pash danda a oegnidin u soe noem. L'ùltim ch'u rèshta l'era Pinoets:

- Che roddza d'pash u sarà moi, qual-qui?! N'afori paradx an l'oe moi visht.

Ul baica bagn da titch i vèrsh e uj venn da dî:

- Â, a joe capì, u dev'èsse n'granchi!

- Ma che granchi e granchi! - us lamàinta Pinoets - mì a sun in buratin.

- A dig ra vritò - u birboetta r'pishcaw - l'è ra primma voetta ch'um còppita r'pash-buratin. L'è ncù méj, acscì at mandxroe pì 'wrantera.

- In l'âj mia capì, ch'an sun naita n'pash! In sàinti naita che mì a porl e a raxunhn me vui?

- L'è vaj - u dev'amatte r'pishcaw - e datu ch'it oi ra furtinhna d'parlè e raxunè at trattroe pì bagn: at losh decidde a che manera u t'è pì coor ésse coetch, antra sautsa d'tumòtiche o fritch antra pélla?

- A mì u m'è pì coor ésse lasciò libbr.

Ma qual-là un'era mia d'acoerdi:

- Fighirte s'a poes pèrde l'ucaxiun 'd tashtë n'pash sci rè!

Uj lia i pei, ul possa antra farinhna tant che, diir da ra paw me ch'l'era, u dvàinta me na shtottwa d'giash, e poei ul branca pr'ir coel e ul poerta a suvr'a ra pélla pinhna d'oeri ch'a fridziva.

**29. L'era dzà li prunt a mulèle antra pélla bujàinta quande n'groes can ch'l'aiva senti l'audù d'cuxinhna u àintra 'ntra tanhna.**

L'era dzà li prunt a mulèle antra pélla bujàinta quande n'groes can ch'l'aiva senti l'audù d'cuxinhna u àintra 'ntra tanhna. Ir pishcaw u tsérca d'ishcuratèle, ma r'can uj gira i dàintch. Alura as fà sàinte ra vuux id Pinoets:

- Alidoeru, s'int'im sorvi naita ti, shtavoetta, a sun bèl a fritch!

Ir can l'à 'rcnuscì sa vuux che là: u fà n'saut, u pia 'n bucca r'buratin, u l'ishtocca da ra man dir pishcaw, e ul poerta via da ra tanhna.

Quande ch'i sun luntan a boshta, is salitu e Pinoets u vâ finhna da na cabonna là 'wxin per vagghe s'u troewwa n'vishtì puliit.

- Sciuquì, d'vishtii - uj diix in vèdx ch'u shtova li 'nstò a piè u sù - u jè suul in sacat ch'aj tniva i faxoei; s'it voei, pittle, l'è ladzi.

Uns'él fà naita dî dù voette: u pia u sacat, uj fà traj boedx a cur tisurie e us l'anfira da ra tèshta. Vishtì paradx, u vâ antir pais', ndà ch'u riva ch'l'è dzà noetch.

U vâ sunè r'campanin ndà ch'a shtova ra Fatinhna, ma nin ul saint. U sunhna pì foert, tante voette, e finalmaint - doep medz'ura - us droeb ra fnèshtra a l'ùltim pian e a s'ishpoerdz na groessa limottsà ch'aj diix:

- Shpétme, ch'a venn dzi e at droeb sibit.

U possa in'ura ma un venn manc in. Alura u turna a sunè: finalmaint us droeb ra fnèshtra dir pian da sutta e a s'ishpoerdz ra Limottsà.

- L'è pì d'in'ura ch'at'ishpét! - us lamàinta Pinoets - xgodxte, ch'um cioppa fradx!

- Mé coor fioe - aj rishpund chira - mì a sun na limottsà, e r'limottse in'àn moi cùinta - e a sèra ra fnèshtra.

Doep dù ure Pinoets u pèrd ra patsiàintsà. U moella n'cauts ansra poerta scì foert che r'pé uj vâ ndràinta e un résh

manc pì a ranchèle. Acscì, quande ch'a riva ra Limottsà, titta shtrassiwoja, an poe fè d'méj che dije:

- Sciuquì, per fète antrè, uj vâ n'arsjin. A cuur a ciamèle.

Pinoets un nan poe pì. Us gioca 'n tèra e us doerm.

Quande ch'u s'ixviggia, u rivag ra Fatinhna, ch'al perduhna ncù na voetta a pot ch'u fottsà r'broov e u vogga bagn a ra shcoera pì che primma.

E difotti chil u possa l'exom, e a cui vuut pì bèi dra shcoera. Ra Fatinhna a poe finalmaint anuntsièje:

- Adman it avroi finì d'esse n'buratin id lagn e at faroe dventè n'fancioet. A joe dzà cmandò duxaint shchélle d'cafeloit per fè fèshta. A voej ch'ij sajjù titch.

**30. U paiva ndè a nvitè chì ch'u 'wraiva, a pot ch'u gniss'a cà primma d'noetch.**

U paiva ndè a nvitè chì ch'u 'wraiva, a pot ch'u gniss'a cà primma d'noetch. Ant'in'ura l'aiva dzà fò tit u giir di soei amiix; uj nan mancova suul che in, in lungagnan xmoert ch'il ciamovu Limin. L'era r'pì plandrùn dra shcoera, ma Pinoets uj auraiva bagn.

Sibit un l'à nait truwo; poei, a foertsà d'tsirchèle, u l'à shquatò sutt'ar poerti d'cà sua.

- Sa ch'it ji foi scilì? - uj fà Pinoets.

- A shpét ch'u sajjà noetch per porte, ch'in'im vaggi naita. Sa ch'it auraivi da mì?

- T'savàissi! Adman a dog na fèshta a cà mia. A sun agnì a nvitète.

- Ma s'at dig ch'a port shtassaira! A vog ant'in poesht ... là scì ch'l'è na fèshta!

- E che poesht u saraiva, ch'it voi?

- L'è r'Pais' dirj'Admure, un'jè d'poesht pì san pri fioei: là un'jè manc d'ishcoere e ir shmanhne i sun foje d'ina dzoebbia e seex dumìniche. It agniraivi ti ascì, dî ra vritò?

- An poes naita: a joe prumis a mé more d'esse a cà anan ch'u sajjà noetch, sedunca a shtà an'ansciètò.

- Sa ch'r'à paw, toe more, ch'it mangiu ir ratagnaure?!

- Chira a broggia d'lung, ma a ra fin as chiétta. Boshta lascè passè n'poe d'taimp.

- It vagghi, dunca, ch'it poei agni: se là int'ji shtaroi naita bagn, it turni 'ndré e u rèshta tit me primma.

- Int oi mia toert. E s'è vaj qual ch'it quinti, qual-là u dev'esse proeppi r'pais' gisht per mì.

Antant, da luntan, us saint a sunè na trumba, pian me na tsintsora ch'a xoera.

- Caquile! - u diix Limin shtanda sì - u riva r'coor ch'u venn a piène. Dunca, it venni o nù?

**31. Ir coor l'è rivò ch'un s'è manc senti, avanda ir roewwe fascioje a cun di shtratsun. Il tirovu dudz cubbie d'osu, titch a cun di gamboi d'gumma ar tsampe per naita fè fracos.**

Ir coor l'è rivò ch'un s'è manc senti, avanda ir roewwe fascioje a cun di shtratsun. Il tirovu dudz cubbie d'osu, titch a cun di gamboi d'gumma ar tsampe per naita fè fracos. Ir padrun l'era n'umat pì lorg che lung e u dova l'ideja d'esse proeppi broov, pirchè titch i fioei in'avghivu l'ura d'fè s'vioggi a cun chil finhn'ar Pais' dirj'Admure. Difotti r'coor l'era dzà pin me na shcòttura d'anciwwe, e Pinoets e Limin i àn avi u soe da fè per truwè poesht.

Quande ch'l'era toesht l'ura ch'us và a ra shcoera, i sun rivoi antir Pais', ma un'jera d'periccul: là d'ishcoere uj nin'era manc inhna. L'era n'poesht tit ishpeciool: u jera suul di dzuvu da seex a quatoerdz'ogn, ch'i fovu titch i dzoei anmaginòbile. Uj n'era in ch'u caminova a cur man an tèra e r'gambe antl'oiri, in ch'u fova r'vèrs dra galinhna ch'r'à fò l'oev', di ootr ch'ij bativu r'man, i riivu, i bragiovu, i scirovu ... Ansumma, l'era tit in carvè, ch'uj saraiva shtò da bitè-se i tupun antir'urigge per nait agni wèc.

Pinoets, Limin e titch quaj'ootr dir coor i s'anfiru ant'issa baraùnda e is fan sibìt di amiix. Chì ch'l'è ch'u paiva esse pì cuntaint che luur?

- Che bèlla manera d'vive ch'i jan, sciuqui! - u cuntinuov'a di Pinoets a Limin.

- E pàinsa che ti t'saraivi rishtò cà a pèrde du taimp a shtidiè! Al sun o nù n'amiix, a avaitè cunsciò d'agnì sciuqui?

- L'è vaj - uj losscia craddze Pinoets - e pàinsa che r'mashtr, anvece, um diva saimpr d'lascèt pèrde per via ch'it eri na lingera!

- Poevr'oem - ul cumpatish Limin - al soe ch'us divertiva a parlè mò d'mì a cuj'ootr, ma al perdunhn.

- It ei n'amiix ch'uj nin'è, e generuus' d'suvirpì! - uj fà r'buratin, abratsandle e dandie n'boox d'ricunusciàntsa an mèdz ai oedx.

Peroe, doep di maix ch'a ndov'anan sa bandoerria, na matin Pinoets us ixviggi e us troewwa na britta surpraisa ...

**32. A gratandse ra tèshta, u s'era acoertch che rj'urigge ij eru cherscie d'in porm!**

A gratandse ra tèshta, u s'era acoertch che rj'urigge ij eru cherscie d'in porm! L'è ndò d'cursa a tsérche n'shpédx e l'à visht qual ch'uns saraiva moi pì ausci vagghe: in bèl pora d'urigge da osu.

U s'è bitò a piandze e a botte ra tèshta ansir mirò tant che, sentindle, a s'auxinhna na vinvèra ch'a voe savajje sa ch'u suced:

- Sa ch'it oi da bragè tant? It ei marovi?

- A joe paw che d'sci: am saint ra freev.

Ra Vinvèra aj tucca r'puls e aj fà:

- A joe capì tit: ti t'oi ra freev asnihna! Da quì dù-traj ure ti int saroi pì n'buratin, ma manc in fancioet. It'ishti per dventè in'osu, proeppi me quai ch'i tiru i coor.

- Ô, poevr-a-mì, poevr-a-mì! Sa ch'a poes fè per wari?

- Sa ch'it voei fè, armoi?! - a sushpira ra Vinvèra - l'è shcritch ansu libbr du deshtin che i fioei a cun ninhna quajja d'ishtidiè i dvàintu di osu. Piandze quande ch'l'è tordi, un sèrv pì a gnente.

- Ma ra culpa an'è nait ra mia - u shpiega Pinoets - l'è titta culpa d'Limin! Ara 'l vog a tsérche e, s'al'ishcuntr, ai nan dig due.

Us béttà na shchiffia 'n tèshta per quatè-se rj'urigge e u cmàints'a girè per titte r'shtroje dir Pais'.

An bèl mumaint, u vag jìn a cu ra shchiffia 'n tèshta me chil. L'era proeppi Limin.

Sibìt is virgoegnu, poei i deciddu d'ishquatè-se ra tèshta titch dui ansèm e i shcioepu a rie ma, ansir pì bèl, Limin us saint mò:

- Jitème, an résh pì a shtë dritch ansir gambe!

E, doep a n'poe, anche a Pinoets u jè piò ir mèxim mò. A titch dui u jè gnì da argimbè-se, da bitè r'man an tèra e caminè a cun quòttir tsampe, proeppi me r'béshtie. U jè finhna parsci d'senti-se a shpuntè r'paj e ra cua.

Alura i àn fò per piandze o lamentè-se, ma tit qual ch'u s'è senti ... l'è shtë n'vèrs da osu:

- Î-ô ...î-ô ... î-ô ...

### **33. Sentind'a bramè scì bagn, u riva l'Umat dir coor, ch'uj fà i soei cumplimaint e uj maina 'n piottsà.**

Sentind'a bramè scì bagn, u riva l'Umat dir coor, ch'uj fà i soei cumplimaint e uj maina 'n piottsà.

Ansir mircò dir béshtie, uj n'era dra bèlla giaint prunt a catèje, e cscì Limin us l'è piò n'cuntadin ch'u jera moert l'osu ra giurnò primma, e Pinoets i l'àn vendì a na cumpania d'paglioccu.

A ra fin dra fera, us troewwa ant'na shtolla dadnan a na grippia d'fagn, ch'un'jè d'ootr da mangè. Chil u s'adètta, u riva finhna a armiè dra pojja da ra fom ch'l'è, ma ul vag ir padrun ch'uj broggia:

- Sa ch'it craddzi, plandrùn, ch'at obba catò suul per fète mangè?! Venn, ch'at fots vagghe sa ch'it oi da fè per fème wagnè tanci soed'.

E cscì, per traj maix, a foertsà d'ixvardzloje, uj mushtra a balè, a sauté i cértch, a shtë dritch ansir tsampe d'adré, e titte s'coesse da fè rie.

In bèl di, i béttu a foera s'manifèsht: "Stassaira titch i artishta dra cumpania a cun titch i cavoì, moshtch e fimèlle, i faran di dzoei e briculin e, an suvirpì, us farà vagghe per ra primma voetta ir famuus' OSU PINOETS ".

Au shpetòccul u jè pin id giaint. Vèrs a ra fin u tucca a Pinoets. Pr'exaimpi, i shporu n'culp id pishtoella e chil l'è da giachè-se an tèra per fè craddze ch'l'è moert ... poei u fà na surpraisa e u shtë sì. U fà tit bagn e ij bottu r'man, suul che poei us fà mò an da bun: u s'angambora molamaint ant'in cértch id but ch'l'aiva da sauté e us fà n'toj ant'na gamba.

Il poertu dar vitirinori: secund chil u rishtrà tsoep per fin ch'u shcampa. Alura r'padrun u diix:

- Sa ch'i auraj ch'am nan fottsà d'in'osu tsoep: ai daraiva da mangè titta ra vitta an pèrdia.

Acscì il poertu turna ansir mircò. Stavoetta nin ul voe. A foertsà d'arbascè r'prexi, a ra fin ul cotta in ch'uj sèrv dra pèl per fè-se n'tambuur.

Qual-quì ul poerta ansra riva dir moor, uj tocca na preja ar coel, uj dà n'shpunciun e ul fà coddze ant'l'èwa. Tirò dzi dar pàis' dra preja, l'osu u shparish a sutta.

Ir padrun, trinda saimpr an man na coerda ch'l'aiva liò a na tsampa, u s'ansètta ntsimm'an ruchè shpitanda che ra poevra béshtia a xneja, per poei alvèje ra pèl.

### **34. Passoi traj quor'd'ura u fà sì ra coerda ma, ar poesht d'l'osu moert xnìò, u venn a foera n'buratin bèl a viiv.**

Passoi traj quor'd'ura u fà sì ra coerda ma, ar poesht d'l'osu moert xnìò, u venn a foera n'buratin bèl a viiv. Avghindle, ir padrun u rèshta a cu ra bucca d'ùerta e i oedx foera dra tèshta:

- Ndà ch'l'è l'osu ch'a joe trò ant'l'èwa? cramenciu!

- S'im'ixlii av'él dig - uj prupunhn Pinoets.

- Và bagn! - us losschia cunvintse qual'ootr, alvandie ra coerda.

- E bagn, l'osu a jera mi - uj fà craddze Pinoets. - I pash i m'àn mangiò ra pèl da foera ma, andràinta, a sun saimpr'ishtò n'buratin d'lagn me ch'im vagghi ara.

- Scì, ma ara, chì ch'um ji dà i mei soed'? Andà ch'a ra pij ra pèl da fè r'tambuur?

- Shtève naita a preücupè, ar mund u jè pin, d'osu; i faraj prashta a truwène in'ootr.

- Scì, ma i soed' ajji giunt!

- Uv sèrv per cashtiig: vui i àj tsircò d'matsème, e sa cativerria i àj da paghèra, a coecca manera.

- Scì ma an'è mia finia: ara 't ciop, at poert turna ansir mircò e at vaind me lagna da brixè!

Ma armoi l'era troep tordi: ir buratin l'à fò n'saut me na moella finhn'antl'èwa e l'è shcapò via nüanda pì lèsht che n'pash.

Ir soe dixgrottsie, peroe, in'eru nait ancù finie pirchè, antra soe cursa, a shcapanda, l'è ndò a finì dritch antra bucca dir famuus' Pash-can, ch'ul'à mandò dzì tit antré me se gnent u fissa. Acscì u s'è truwò antu shtoemmi dra béshtia, ch'uns avghiva gnente; us sentiva apaina n'rumuur d'oiri ch'u gniva dai pirmun, me se r'Pash-can l'avàissa l'oxma.

- Poevr-a-mì - u piandz Pinoets - Chì ch'l'è ch'u purrà pì jitàme, ara?

- Chì veu-t ch'ut jitta?! - a fà na vuux dau shchiir.

- Chì ch'l'è shtò a parlè? - u dmanda Pinoets.

- A sun mi, in poevr tunn ch'l'è shtò mangiò me ti.

- Â, e sa ch'aj fumma ara sciuquì'ndrainta?

- U jè poec' da fè: u mbsoe ch'it it rassagni ti-ascì a ésse digerì. Anche mi an'avraiva fò a menu ma, per in ch'u nosh tunn, l'è saimpr méj muri sutt'èwa che finì sutt'oeri.

- Per ti sci, ma mi an sun naita n'pash, a deev shcapè.

Antra maintr ch'i fan sh'dishcursh, uj poor id vagghe n'cèer luntan luntan pì dzì antra pantsa e u decid d'andè vagghe sa ch'l'era.

### **35. A manaman ch'us auxinhna shquartsanda antl'èwa ch'u jera 'n fund a ra pantsa, u capish che ra liix a gniva da na candaira.**

A manaman ch'us auxinhna shquartsanda antl'èwa ch'u jera 'n fund a ra pantsa, u capish che ra liix a gniva da na candaira. E quande ch'uj'ishcioir pì bagn u vag che, anstò li-tacò, u jera n'oem a cui cavaj bianc ch'u mangiova di pash bèi a crii. Ul baica bagn e ... un'auraiva shquoxi craddze ai soei oedx: l'era Giushpin, soe pore, ch'l'era ndò a fund a cu ra borca e ir Pash-can us l'era mangiò!

L'era shcampò pirchè, poec' luntan, l'era afundò anche n'bashtimaint pin id giaint e d'roeba, e r'Pash-can l'aiva mangiò n'poe de tit. Anche dir shcòtture d'tsiccr, galatte, firmodx, iwva possa, e cumpania bèlla. Drubinda na shcòttura per voetta d'roeba bunhna Giushpin l'era 'rsci saimpr a naita fè-se digerì da sa beshtjittsa, ma ara un'jera rishtò pì gnente, manc pì d'candaire.

- Dunca u sarà méj ch'a pensumma a shcapè a ra xvèlta! - u diix Pinoets antant ch'us ishtràindz ar coel id soe pore.

- Proewwje ti, s'it nan ressci, mi armoi a sun vèdx, e poei an sun manc bun a nuwè.

- S'l'è per qual-lì, it it tocchi ar mé shpolle e at poert mi, ch'a noew me n'pash; a sun ciit, ma foert ch'intl'anmaginhni. E se proeppi u sarà deshtin ch'a jumma da muri, armenu a murrumma ansèm.

E cscì is béttu an morcia vèrs a ra bucca. Per furtinhna i ra troewwu dùerta (ir Pash-can ara u durmiva, e u fova fatiga a fiajè per via d'oxma). U jera na curaint che ra candaira a s'è xmurtoja. Peroe a fè cèer, armoi, ij eru r'shtaire e ra linhna ch'i lixivu da foera.

Pore e fioe, ch'i waciovu antra gura, i piu r'mumaint bun, i possu ansra làingua e is rabottu foera antl'èwa tnindse per man.

Tit an giir, uns avghiva ootr che tsé e moor. Pinoets u cmentsipiova a ésse shtanc a nuwè per dui, e Giushpin (mèdz moert d'ra fradx), per vagghe s'us rivova da coecca port, u shchitsova i oedx me n'sartù ch'l'à da nfire l'augia.

Chiculsà me ch'a saraiva finia s'in'avàissu nait truwo n'amiix, u Tunn, u soe cumpogn id perxun, ch'uj'era ndò 'proew e che, per ringratsièje d'avajjie mushtro a shcapè, uj diix ch'is toccu a ra soe cua e uj rashtèlla finhn'a tuchè tèra.

### **36. Na voetta rivoi au scitch, che 'ntant l'era gnì l'orba, is dan n'ugio' 'n giir per capì bagn ndà ch'i sun finii.**

Na voetta rivoi au scitch, che 'ntant l'era gnì l'orba, is dan n'ugio' 'n giir per capì bagn ndà ch'i sun finii. Tsaint meetr pì 'n là, ansra shtrò, i vaggu dui che pì mol'ansèm in paivu ésse. I eru r'Got e ra Vurp ch'i aivu ambrujò Pinoets, ma u jera da fè a r'cnuscie: ir Got, che na voetta u fova mushtra ch'unj'avghiva naita, l'era gnì oerb an da bun - e ra Vurp, che na voetta aj'ishtidiova tittle per purtè via i soed' a ra giaint, r'era caicia tant an miserria ch'a s'era finhna duvia vâinde ra cua a in ch'ai serviva da shcuratè r'mushche. E d'suvirpì, datu che r'dixgrottsie in vennu moi da sule, i s'eru ciapoi ra rugna e ara, fanda pietò, i ciamovu ra limœxina. Ma Pinoets uj rishpund mò:

- Unv boshta naita ésse di loddr, i saj anche di xgairun! Qual ch'iv mérriti l'è d'muri d'fom, e s'i saj marovi uv'ishtà bagn! Per mé cùint i paj crapè li ndà ch'i saj!

Andand'anan per ra shtrò i shcuntru n'cultivatuur-dirèt ch'us ciamova Giüanullu. Datu ch'u tniva i vitèi, i proewwu a dmandèje du loit pr'alvè-se ra fom pì groessa, ma chil u voe ch'il pogu. D'soed' in n'àn naita; acscì is béttu d'acoerdi che chil uj dà n'biceer d'loit oegni tsaint bujoei d'èwa che Pinoets uj jitta a trè sì dar puts antl'oert a cu ra bricula.

- Primma - uj'ishpiega Giüanullu - a fè i lavui um jitova in'osu, ma ara l'è tit drucò pru troep lavù e l'è li li per muri.

Quande ch'u vag l'osu giacò antu shtobbi, Pinoets u l'arcnush: l'era Limin, ch'apaina ch'ul vag u dà na crèppa 'n tèra e u moeir da ra virgoegna.

Alura r'buratin, finalmaint, u capish ch'l'è méj bitè giudittsi, antra vitta: quande ch'uj vantsa du taimp, finii i lavui dra

campogna, u mpora a fè r'cavogne a cui gurin e a anlishti r'careje, e paradx u bétta finhna da port di soed'.

Na giurnò d'mircò u leva sì bunura e u diix a soe pore:

- A vog finhna a catème di vishtii noev'.

Apaina sciurti d'an cà us saint a ciamè: l'era ra Limotts a ch'a fova da camrera a ra Fatinhna dai cavaj celèsht. Pinoets l'à n'bèl dmandè me ch'u poe fè pr'avghira turna ra Fatinhna:

- I r'aivu purtoja a l'ushpiò - aj quinta ra Limotts- e poei r'è moerta. Tit qual ch'it poei fè, armoi, l'è d'paghè r'finerool.

Pinoets uj losscia titch i soed' ch'l'à, u cuur a giachè-se turna antu soe licin per piandze, ma us doerm.

Ant'in soegn uj poor id vagghe ra Fatinhna ch'a rij e aj diix:

- Mé coor fioe, a joe da perdunète ancù na voetta! E mì at perdunhn. Peroe, andand'anan int purroi pì gishtèra paradx: s'int faroi nait me ch'u vè fò, un bashtrà pì ch'it it sagrinhni. L'è per ti ch'at'él dig, per mì armoi a vè bagn a tittle r'manere.

As puntu che quì Pinoets us ixviggià, us baica antu shpédx, ma uns arcnush pì. U cuur da soe pore per savajje:

- E qual poevr Pinoets id lagn, che fin ch'l'à fò?

- Calattle - uj rishpund Giushpin a mushtrandie n'buratin tit'ishtirpiò, rumbò a na careja a cur coessce ancruxoje, ch'l'aiva ra tèshta ch'aj pendiva da na port e r'brottse da l'otra.

Pinoets ul baica bagn s'afori d'lagn, u capish l'arsjim ch'l'aiva antra tèshta e u bloga:

- Me ch'a jera goef da buratin, ara scì ch'a shtog bagn ch'a sun dventò n'fancioet, e d'quai broov! =

---

-----*Sa Quintulla d'Pinoets a ra déddic ar bunânme di mei amssei Celeshtina e Pierin dir Culat, che magora in purran nait aldzira, ma ch'ai piaxraiva scichiir. S'r'à puscì scicerte ansu sciiit anfurmòttic dra Bandia (www.bandita.it) a jumma da di grottsie a ra Crishtina Lantsa, ch'r'è shtoja brova shquoxi me ra fatinhna du libbr.*

GianPieru Macioe  
Poshqua du dumillatraj.